

גליון
באר
הכהנה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

ויקהל (שקלים)

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
וכן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימיל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש

באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש

דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית

Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית

Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית

Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית

Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית

Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון **ארה"ב:**
Mechon Beer Emunah
1660 45th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
כל הזכויות שמורות להמכון © 2022

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון באר האמונה הינו נגד החלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת ויקהל - שקלים

- ב ..... לחם לפני תמיד - כי הוא א-ל זן ומפרנס לכל תמיד
- ו ..... כל נדיב לב - לפום צערא אגרא
- ח ..... לא תבערו אש - זהירות ממחלוקת בכל עת ובפרט בער"ש ושב"ק
- יב ..... ויקהל משה - בחשיבות אסיפתן של ישראל
- יג ..... אתה זוקף את ראשן - שפע רב הנשפע בשבת שקלים
- יד ..... מטבע של אש - העיקר אש ההתלהבות והתשוקה בלב

סדר ועימוד:

א.ש. אשדוד

shwrtz@bezeqint.net

פרשת ויקהל שקלים

בערב. ג, בלחם הפנים, וכלשון הפסוק (לעיל כה ל) 'ונתת על השלחן לחם לפני תמיד', ומצוותה שיהא מונח הלחם תמיד בכל עת ובכל שעה על השולחן, ואף בשעת סידור הלחם ה'חדש' בשבת היו שני כהנים מושכים את הלחם ה'ישן', ושנים אחרים מניחים את החדש מיד (מנחות צט:), בכדי שלא ישאר השולחן אפילו רגע אחד בלא לחם מעליו. מעתה צריך ביאור, מדוע דווקא לגבי השלחן נתפרש ה'תמיד' כפשוטו - בכל רגע ורגע, ולא אמרו שדי בפעם אחת בשבוע כמו גבי ה'תמיד' שבמנורה שאין צריך להדליק כל היום, וכן בעניין קרבן התמיד שאין צריך להקריב קרבנות על המזבח כל היום.

לחם לפני תמיד - כי הוא א-ל זן ומפרנס לכל תמיד
בפרשתן (לו י), 'ויעש את השלחן, הנה השלחן הוא כנגד ה'פרנסה' כי ממנו נמשך שפע עשירות ופרנסה לכלל ישראל'. וכמה יסודות ב'סוגיית' ועסק הפרנסה נרמזו בדיני השולחן ולחם הפנים שהיה מונח עליו.

כי הנה מצינו ג' דברים שנאמר בהם 'תמיד', א, בהדלקת המנורה, וכמו שנאמר (לעיל כו ב) 'להעלות נר תמיד', והמצוה היא להדליק את נרות המנורה בכל לילה. ב, בקרבן התמיד, וכדכתיב (במדבר כה ו) 'עולת תמיד', וגדר החיוב הוא להקריב קרבן אחד בבוקר ואחד

א. דבר נפלא שמעתי, שהנה מקום הנחת הכלים במקדש היה 'שולחן בצפון ומנורה בדרום', וכבר איתא בגמ' (ב"ב כה:): 'הרוצה שיחכים ידרים ושיעשיר יצפין, וסימנך שלחן בצפון ומנורה בדרום', וידוע שהשולחן הוא מקור השפעת הפרנסה לישראל ואילו המנורה השפיעה אור וחכמת התורה. והנה פתח בית המקדש היה בצד מזרח, נמצא שהנכנס לבית המקדש היה רואה את השולחן מימינו והמנורה משמאלו, שהרי העומד במזרח לפניו למערב אזי צד צפון לימינו וצד דרום לשמאלו, ומעתה יש להקשות היאך יתכן שכאן בבית המקדש מניחים את העשירות בצד ימין ואילו התורה מונחת ב'שמאל'... וכי ניתן להעלות על הדעת שהעשירות חשובה יותר מן התורה...

אכן באמת קושיא מעיקרא ליתא, שרק למי ש'נכנס' לבית המקדש נדמה לו שהשולחן בצד ימין, אבל העומד בבית קדשי הקדשים שהיה במערב לפניו כלפי מזרח יראה את האמת כי המנורה אכן מונחת בצד ימין והשולחן נמצא כפי מקומו הראוי לו בצד שמאל... ובזה יומתק לחיך מה שאמרו חז"ל (הוריות ג.) בפירוש הכתוב (משלי ג טו) 'יקרה היא מפנינים' - 'יקרה היא מכהן הגדול שנכנס לפני ולפנים', כי מי שהוא ככה"ג הנכנס לפני ולפנים, הוא רואה את האמת עד כמה התורה יקרה, כי הוא מבחין שהמנורה והתורה בימין ואילו השולחן והעשירות אינם אלא בשמאל, אך כל זמן שעדיין אינו עוסק בתורה ואינו 'נכנס לפני ולפנים' טועה הוא לחשוב שהעשירות היא ה'ימין'... ואם אנו רואים כיצד בהאי עלמא מכבדים ומייקרים את בעלי הממון, ונדמה שהם העומדים ב'ימין' והם היושבים בכבודו של עולם הרי אין זה אלא מצד קוצר הרואי, אך מי שזכה 'להיכנס לפני ולפנים' ויש בו את ההשקפה הנכונה מבין היטב כי אין ערוך לחשיבות לומדי התורה ועובדי ה', והם ימינו של עולם ואילו ה'עשירות' אינם אלא ב'שמאל'...

עוד נביא מה שכתב בזה הגה"ק ה'בית הלוי' זי"ע (יתרו ד"ה איתא) בהקדמת דברי חז"ל (שבת סג.) על הכתוב (משלי ג טז) 'אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד' - ש'למיימינים בה', דהיינו אותם הלומדים לשמה זוכים לאורך ימים ולעושר וכבוד, ו'המשמאלים בה' שלומדים שלא לשמה זוכים רק בעושר וכבוד, נמצא ש'שמאל' רומז על שלא לשמה ואילו 'ימין' היינו כשעוסק בכוונת לשמה. עוד אמרו חז"ל (פסחים ב:) 'לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה', וכתב ה'בית הלוי' כי 'הבטחה' זו נאמרה רק לעניין לימוד התורה ועשיית המצוות, אבל אצל העוסק בפרנסתו שגם הוא צריך לכוון 'לשם שמים' שעושה כן כדי שיהיה יכולת בידו לקיים את התורה והמצוות - לא נאמרה הבטחה זו, ואם יתעסק תחילה 'שלא לשמה' אלא להגדיל הונו וממונו ולהרבות תאוותיו אזי ישאר קשור בתאוותיו ולא 'יבוא לשמה', על כן עליו כבר 'בתחילה' עליו לעסוק לשם שמים. על כן ה'נכנס' לבית המקדש היה לפניו מנורה משמאל, לרמז על 'תחילת' עסק התורה שיכולה להיות בחי' שמאל - שלא לשמה, כי בסוף יבוא לידי 'לשמה', אכן השולחן היה אצלו מימין הרומז על לשמה, כי כבר בהתחלת העסק ועבודת הפרנסה צריך להיות אצלו בחי' ימין, דהיינו שיעמול למלאכתו מתוך הכוונה הנכונה.

באר הפרשה - פרשת ויקהל שקלים

ג

עוד מצינו לגבי לחם הפנים^ה, שהיו מניחים את י"ב הלחמים ביום השבת על ה'שולחן' המהור, ולשבת שלאחריה נוטלין אותם ומחלקים לכהני המשמר. ואמרו חז"ל (תניגה כו:)^ז 'אמר רבי יהושע בן לוי, נס גדול נעשה בלחם הפנים כסידורו כך סילוקו - שנאמר (שמואל א' כא ז) 'לשום לחם חום ביום הלקחו', היינו שאף שזמן סילוקו הוא שבוע ימים אחר סידורו על השולחן, עדיין היה הלחם חם ממש כאילו עכשיו הניחוהו על השולחן, ובשעת ה'רגל' היו מגביהין את השולחן ומראין לעולי רגלים ראו חיבתכם לפני המקום - שהלחם 'סילוקו כסידורו'.

ולבאורה צריך ביאור, איזה גילוי 'חיבה' יש בנס זה שהלחם חם בסילוקו כסידורו יותר משאר הניסים שנעשו לאבותינו בבית המקדש, ומדוע הראו

וביאר הגה"ק רבי שלמה קלוגער זי"ע (עיי' בחכמת התורה, תרומה) באופן נפלא, כי הנה, פוק חזי במה עוסקים דאנותיהם של באי עולם, רובם סובבים דאונים וטרודים סביב 'פרנסתם', אודות מאכלם וכל צרכם, באומרם, אם לא אדאג לעצמי מי ידאג עבורי, ובאמת, כל דאנתם אינה אלא מיותרת שהרי אף בלא דאנתם ונשיאתם בעול - הקב"ה מספק צרכיו של כל בריה הנמצאת בעולמו באשר הוא, על כן דייקא הלחם שמשם הפרנסה באה לישראל, נמצא תמיד ממש על השולחן - ללא הפסק רגע... להורות להם לבני ישראל, כי הקב"ה דואג ומזמין להם כדי צורכם ופרנסתם בכל עת ושעה ללא הפסק רגע (עיי' בעי"ז בוהר תרומה קנג:)^ב. וממילא הסירו דאנה מליבכם^ג כי אב לנו בשמים ה'דואג' עבורנו^ד.

ב. ליכא מידי דלא רמיזי באורייתא, לכשתמנה מס' האותיות והתיבות של הפסוק הנודע - המדבר אודות פרנסתו של אדם 'פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון' תמצא שתיבותיו שבעה, ואותיותיו עשרים וארבעה, והוא כלישנא דעלמא האומרים על מי שדלתו פתוחה בכל עת ומשרת את הפונים אליו בכל זמן, שהוא משרת 24/7 (24 שעות ביום, שבעה ימים בשבוע, והכוונה לגויים שנאסרו בשמירת שבת, או בבני ישראל במה שאינו כרוך בחילול שבת), והוא כמנין האותיות והתיבות של פותח את ידך וכו' כי 24/7 עינו פקוחה למלא כל מחסורנו, במאכל ומשקה, מדור וכסות וכל צרכנו... ג. וכך דרש הרה"ק ר' מאיר מפרימישלאן זי"ע (תפארת מהר"ם, אמרי נועם אות ה) בלשון הכתוב (תהילים ב ז-ח) 'אספרה אל חוק ה' אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך, שאל ממני ואתנה', כי 'אספרה' מלשון מתאונן, וחוק - הוא לישנא דמזוני כדכתיב (משלי ל ח) 'הטריפני לחם חוקי', וכלומר, כאשר האדם בוכה ומתאונן על חסרון הפרנסה, ה' אמר אלי פונה הקב"ה ואומר לי, בני אתה הרי בני אתה, וכי דואג הבן מאין ימציא לו אביו לחם לאכול, והרי בוודאי שהאב מתייגע ועושה כל מה שבידו כדי להביא טרף לביתו, וא"כ מאחר שבני אתה מה לך טרוד ומבולבל הרי אני אתן לך, ולא עוד אלא שהוא מתמה והולך וכי אני היום ילדתיך, הרי זה ימים ימימה שהינך חי בהאי עלמא, וכבר ראית עד היום שלא עזבתיך ולא חסר לך מזון, ומה לך כי 'תבכה ותתאונן', אלא שאל ממני את משאלות לבך ומבוקשך, ואתנה לך ככל שתבקש ממני, כי אינך נצרך אלא לתפילה.

'בעלי הרמז' אמרו כי 'פרנסה' עה"כ (396) בגימטריא 'הוא יקראני אבי' (תהילים פט כז)... ללמד, כי הדרך לזכות לשפעת פרנסה בהרחבה הוא על ידי ש'הוא יקראני אבי', כבן שמתחטא על אביו ועושה לו רצונו...

ד. אחד מבניו של הרה"ק ה'ברכת אברהם' זי"ע ביקש פעם מאתו סיוע ועזר בפרנסתו, אמר לו הרה"ק, וכי נראה לך שהקב"ה הוא 'אבי שבשמים' ואילו לך אינו אלא 'זקנך שבשמים' - כי אני בנו ואתה נכדו, לא ולא, הרי כמוני כמוך, שנינו 'בניו'... הקב"ה אביך כדרך שהוא אבי, וישפיע עליך ממרומים כל טוב, כרחמי האב על הבן.

ה. הרה"ק ה'דברי ישראל' זי"ע (משפטים ד"ה א"י ואלה) רמז ב'לחם הפנים', כי הנה 'פנים' מרמז ל'יראת ה'', וכדכתיב (לעיל כ יז) 'בעבור תהיה יראתו על פניכם', וה'לחם' ופרנסתו של אדם תלויה במידת היראה שיש לו, וכדכתיב

(איוב לו כב) 'מצפון זהב יִאָתֶה' (- יבוא), ואיתא בזוה"ק (ח"א כו:)^ז 'ש'צפון' רומז ליראה, וכבר נאמר מפורש (תהילים לד ז) 'כי אין מחסור ליראיו', וזהו 'לחם הפנים', ר"ל לחם לפי הפנים דהיינו יראת ה' טהורה.

ואגב גררא נזכיר עוד מענייני יראת שמים, כתיב בפרשתן (לה לב) 'לחשוב מחשבות', וביאר הרה"ק ה'דברי ישראל' זי"ע, ש'לחשוב' הוא מלשון 'להחשיב' ולייקר ור"ל 'שיהיה המחשבה חשובה בעיניו, שלא לטנף את מחשבתו במחשבות זרות'.

וכה כתב הרה"ק המגיד מזאלזיץ זי"ע (ברית אברם ד"ה את בגדי) על האמור (לה יט) 'את בגדי השרד לשרת בקודש' - 'השרד' ר"ת הרהור שמיעה ראייה דיבור, שכל אלו יהיו 'לשרת בקודש'.

באר הפרשה - פרשת ויקהל שקלים

נאפה לפני כשבוע ימים, מכאן תלמדו לגבי 'לחמכם' - שכל מה שתרוויחו משך כל ימות השנה, הכל כבר נכתב ונחתם בראש השנה, וכאותו החום הנשמר משבת לשבת כן קצבת הממון נשמרת מראש השנה עד ראש השנה. כשתדעו ותאמינו זאת תגשו אל כל ענין הפרנסה בניחותא ושלוות הנפש בלא השתדלות יתירה, והיא 'חיבתם' לפני המקום.

ובך פירשו צדיקים (עי' דברי שמואל) את האמור בפרשתן (לה לב) 'לחשוב מחשבות לעשות בזהב ובכסף

נס זה לעולי רגלים יותר משאר ניסים. אלא כאשר דברנו, דה'לחם' מרמז על הפרנסה והכלכלה. ובאו בזה לומר לבית ישראל, הנה פעמים נראה לו לאדם - היום עשיתי איזה מסחר ועסק טוב על כן הרווחתי היום כך וכך מעות, אך באמת אינו כן, כי לא עתה בעת מסחרו הרוויח אותם, אלא זה עידן ועידנים כבר הרוויח אותם - שהרי מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה ועד ראש השנה (ביצה מז), וזאת ההודעה הודיעו לכל 'עולי הרגלים', ראו נא את 'לחם הפנים', שמחמת חמימותו הריהו נראה כאילו היום אפו אותו, אבל באמת כבר

1. בעירו של רבינו יחיאל מפארי"ש (מגדולי הראשונים) דרו שני צורפי זהב, שם האחד ר' יעקב אבודרהם ושם השני ר' נפתלי עזריה, באחת השנים בערב ראש השנה החליטו השנים בעצה אחת לצום ולהתענות בערב ראש השנה ולבקש מהקב"ה שיגלה להם את סכום הכסף שנגזר עליהם להרוויח בשנה ההיא (עי' מהרש"א ברכות יח: ש'חלומות של ליל ר"ה יותר אמיתיים), וכן עשו. ואכן, לרבי יעקב גילו בחלום שבמשך השנה הקרובה ירוויח מאתיים זהובים, ואילו לרבי נפתלי נתגלה שירוויח רק מאה וחמישים זהובים. מרוב התרגשות שנתקבלה בקשתם עלו אל מעון רבם רבי יחיאל מפארי"ש וסיפרו לו על דבר החלום, והוא הציע להם להעלות ע"ג הכתב בפנקס מיוחד מידי יום ביומו את הרווחים שירוויחו, כדי שיוכלו לבדוק בסוף השנה אם חלום אמת חלמו אם לאו, ואף יבואו בערב ר"ה להראות לו מה עלה בסופו של דבר.

באמצע השנה הגיעו השנים אל רבי יחיאל כדי שידין להם דין תורה, ומעשה שהיה כך היה, לפני זמן מה השקיעו שניהם יחדיו מעות ב'עסק' וכבר הרוויחו סכום נאה מעסק זה, אלא שכעת נתעורר ויכוח ביניהם, ר' יעקב טען ששניהם השקיעו בעסק סכום כסף שווה וממילא גם הרווח מתחלק שווה בשווה, ואילו ר' נפתלי הכחיש וטען כנגדו, שהוא השקיע שני שלישי מן הכסף לעומת ר' יעקב שלא השקיע אלא שלישי מן הסכום, וממילא גם ברווחים יבוא בחלקו שני שלישי רווח ולא רק מחצה, וכיון שלא היה להם שטר הסכם חתום על כן לא יכלו לברר הצדק עם מי.

הרב שמע את שני הצדדים וגם שמע שלא ערכו ביניהם הסכם בכתב, על כן שאלם מי ה'מוחזק' במעות, השיבו השנים שהכסף נמצא בידו של ר' יעקב, או אז פנה אל ר' נפתלי ושאלו אולי יש לו עדים שהצדק עמו, אך הוא השיב שכל ההסכם נעשה בע"פ ובלא עדים, ואין לו כל דרך להוכיח את צדקת דרכו, לפיכך פסק רבי יחיאל שאי אפשר להוציא את הכסף מידי ר' יעקב שהרי 'המוציא מחברו עליו הראיה' (ב"ק מז:), אך מ"מ על ר' יעקב להישבע שהצדק עמו ואז יוכל ליהנות ממחצית הרווחים, אולם ר' יעקב זה ירא היה להישבע על כך ב'שם שמים', מכיוון שכן, פסק הרב דעל ר' יעקב לשלם לר' נפתלי כתביעתו, שכל מי שאינו רוצה להישבע עליו לשלם. והנה, ההפרש שבין מחצית הרווחים לשני שלישי הרווח עלה יחדיו לסך עשרה זהובים וסכום זה נתן ר' יעקב לר' נפתלי.

ויהי באחרית שנה - בערב ראש השנה בבוקר עלו שני השותפים אל ביתו של רבי יחיאל מפארי"ש, וכל אחד הראה את פנקסו עם חשבון ההכנסות שהרוויח בזאת השנה, וכאשר עשו את החשבון מצאו שר' יעקב אבודרהם הרוויח במשך השנה קפ"ט (189) זהובים - והם אחד עשר זהובים פחותים ממה שנקצב לו, ואילו ר' נפתלי הרוויח קס"א (161) זהובים - אחד עשר זהובים יתירים על קצבתו...

כראות רבי יחיאל כי כך הם פני הדברים, פנה אל ר' נפתלי ואמר לו - הלא בראשית השנה חלמת שאתה תרוויח רק ק"נ (150) זהובים ואילו חברך ירוויח מאתיים, ועתה מצאת כי אתה העדפת אחד עשר זהובים וחברך ר' יעקב החסיר אותם, הרי לך להדיא, שבאותו דין תורה שהיה ביניכם באמצע השנה צדקו דברי ר' יעקב, ואתה קבלת ממנו עשרה זהובים שלא כדין. איעצך, מהר קח את מלא הסכום ותתנהו לר' יעקב, אך ר' נפתלי לא הסכים לכך, כי הקשה, הרי הרווחתי בזו השנה אחד עשר זהובים יתר על מה שנאמר בחלום וגם ר' יעקב חסר 'אחד עשר' מתוך הקצוב לו בחלום, ואם היו דברי החלום אמת היה ההפרש בינינו רק עשרה זהובים, שהרי ה'דין תורה' שבינינו

באר הפרשה - פרשת ויקהל שקלים

ה

ובנחושת', שבא הכתוב לומר שגם כשעושה בזהב כסף ונחושת אל יתייגע 'בראשו', להיות טרוד כל כולו מהיכן

נסוב רק על עשרה זהובים. הפריך רבי יחיאל את טענתו, כי באותה שעה נתחייב ר' יעקב לשלם זהוב אחד לספרא דדיינא כיון שיצא חייב בדין – גם זהוב זה עליך לקבל ע"ע, כי ע"פ האמת עליך היה לשלם על כך (ולכן יש הבדל של י"א זוז ברווחים), אך ר' נפתלי לא אבה להודות על האמת, ועמד בטענתו הראשונה שהוא השקיע שני שליש מן הממון לכן כספו בא אליו כדין ומשפט, ובכלל היתה תשובתו, הרי 'דברי חלומות לא מעלין ולא מורידין'. שמע הרב וקיבל, כי אכן אי אפשר מחמת טענות אלו להוציא כסף מצד הדין, ופטרם לשלום...

באותו היום רבו הקונים בחנותו של ר' יעקב, ובבואו לסגור את החנות בחצות היום חישב את רווחיו, ומצא שהרוויח היום י"א זהובים, ובזה נשלמו רווחי אותה השנה למאתיים זהובים, כפי שחזה בחלומו בראשית השנה, ואילו אצל עמיתו ר' נפתלי לא דרכה כף רגל בחנותו במשך כל היום, ולא עוד אלא שביציאתו מן החנות נתקל בדרכו, ובנפילתו גרר בבגדו שלחן מלא בכלי זכוכית יקרים שהעמיד אחד הרוכלים הנכריים בשוק, השולחן התהפך, והכלים נפלו וגם נשברו, ויחר אף הרוכל ותבעו תשלומי נזק, אך ר' נפתלי הצטדק בטענת אונס, ופרצה מריבה ביניהם, אשר במהרה באה לידי מכות נמרצות והגוי הכהו עד זוב דם, ואף העמידו מיד למשפט לפני שופט העיר... הלה ששונא ישראל פסק לאחר שעות ארוכות שעל ר' נפתלי לשלם את מלא הסכום, וראה זה פלא – כי סכום ההפסד שנתחייב לשלם לנכרי היה בסך י"א זהובים, וחזר לביתו כשהוא חבול ומוכה בגופו ובנפשו כשכמעט קידש עליו היום.

כאשר הגיע למחוז חפצו פנה תיכף אל ביתו של המרא דאתרא, וסיפר לו דברים כהוויתן, וביקש סליחה ומחילה מכבוד הרב, נענה הרב והשיב, שכלל לא היה לו עמו כל 'דין ודברים', אלא עליו לפייס את שותפו ר' יעקב קודם ראש השנה, וכן עשה, ולמחרת בעת ה'דרשה קודם התקיעות' סיפר רבי יחיאל מעשה זה לפני בני הקהילה... ללמדך דעת, כי אין אדם מרוויח ומפסיד אפילו שווה פרוטה בשונה מהנכתב ונקצב בספרים הנפתחים בשמים ממעל בראש השנה (רבי יוסף משאש, 'מעייני המועד').

ז. מעשה היה ב'דרשן' שדרש לפני הציבור, באמצע הדרשה ניגש אליו אחד מה'עסקנים' ותחב בידו פתק קטן, הדרשן עיין בכתוב, והראה סימני התלהבות והתפעלות, ולהתרגשות השומעים גילה את אונם, שזה עתה נתקבל סכום נכבד ע"י החפץ בעילום שמו על מנת לחלקו בין כל הנאספים כאן, ולמען הסדר הטוב – כדי שלא תפול תגרה בין הנאספים החליט שכל אחד יקח לעצמו 'חברותא' - סך הכל חמישים חברותות, ויתקעו כף יד, אחד בכף יד רעהו, וכל אחד ינסה לכופף יד רעהו ולהשפילה עד שתגיע לשולחן, ובכל פעם שיצליח וינצח יזכה בחמישה דולר. מיד נחפזו ועטו על ה'מציאה' כמוצא שלל רב, ובזריזות התחלקו לחמישים והחלו ב'עבודת' כיפוף הידיים זה את זה. כעבור עשרה רגעים הכריז הדרשן עד כאן... עתה נתחיל בחלוקת הכסף כפי המגיע לכל אחד כמניין הפעמים שהצליח, הזוג הראשון ספר את מנין הנצחונות, והודיע, 'ראובן' הצליח שלושה פעמים יטול בשכרו 15 דולר ואילו 'שמעון' הצליח רק שני פעמים וזכה ב10 דולר, אח"כ ניגש לזוג השני, וענו לו פחות או יותר כמו הראשונים, זה הצליח ארבע פעמים וזה הצליח פעם אחת בלבד, וקבלו שכרם המובטח להם, וכך על זה הדרך בכל שאר הזוגות, עד שהגיע לזוג האחרון, ולפליאת כולם השיבו שניהם כי כל אחד מהם הצליח שלוש מאות פעמים, וזכאי ליטול 1,500 דולר... המה ראו כן תמהו, מה 'סוד' הצלחתם, השיבו השניים בפשטות גמורה, אתם ניסיתם להוריד איש את יד השני ובד בבד נאחזתם בחזקה שהוא לא יצליח עליכם, נמצא שכל אחד השקיע כוחות מרובים ומחשבות רבות כיצד להתגבר כנגד השני, ואכן ההתנגדות הצליחה וממילא היו מתי מספר של 'נצחונות', לאיך, אנו החלטנו יחדיו, תחת ה'מחלוקת' וההתגברות להפיל איש את יד רעהו, הבה נסייע זה לזה, כל אחד יעזור לרעהו להורידו בנחת, וכך עשינו בתחילה הראשון כסף את יד רעהו ברגע אחד בהסכמת רעהו, ומיד חזר השני וכסף את הראשון בהסכמתו, שוב חזר הראשון והוריד יד השני ותיכף ומיד השני הורידו בחזרה, וכך המשכנו עד שכלה הזמן, וממילא הספקנו כל כך הרבה פעמים...

נמצא, כי כל אותם שהתאמצו והתייגעו הרי לא זו בלבד שלא הועילו ברוב עמלם אלא רק הפסידו ומנעו מעצמם רווח הרבה, ולא עוד אלא שכל העמל היה לחנם ורק הכאיבו לעצמם, אכן אלו שעשו במנוחה וברוגע מבלי התאמצות ויגיעה זכו עשרות מונים יותר... ויש במעשה זה לימוד גדול לדידן, כי הגם שצריך לעשות השתדלות, אך אין מקום להשתדלות מבוהלת ומטורפת מתוך לחץ ודאגה, כי לא תועיל ההשתדלות להרוויח לו מאומה יותר מהנקצב לו,

באר הפרשה - פרשת ויקהל שקלים

ומבאר ה'כתב סופר', שהנה עני הנותן נתינה מועטת לצדקה חשובה נדבתו יותר מעשיר הנותן הרבה, כי 'לפום צערא אנרא', ויותר קשה לעני לתת פרוטות זעומות מאשר עשיר שיש לו בס"ד נכסים הרבה, וכדאיתא בגמ' (כתובות סז.) 'לפום גמלא שיחנא', ופירש רש"י 'לפי כח הגמל יטעינוהו משא', וכלומר שכפי רוב העושר והנכסים כך צריך לתת יותר צדקה מממונו. והנה בני ישראל היו להם בתחילה רוב כסף וזהב שנמללו מביזת מצרים, אכן לאחר שעשו את העגל נתמעט ממונם, שהרי נתנו הרבה לעשיית העגל, וכשהרימו נדבתם לתרומת המשכן היה זה בקושי יותר מאותה נתינה לעגל, מאחר שאז היו עשירים ועתה היו עניים יותר, נמצא שדייקא אותה נתינה לחמא היא שרוממה והחשיבה יותר את הנדבה למשכן, שעל ידה נחסרו ממון וממילא היתה נדבת המשכן מתוך קושי, והוא שאמרו חז"ל אותם נזמים הביאו למשכן, כי 'אותם' נזמים (הראשונים) גרמו שתהא נדבת המשכן חשובה וחביבה יותר לפני הקב"ה, כי היא באה מתוך קושי והתאמצות".

ישנו טרף לביתו, אלא מחשבותיו יהיו לשמים באמונה טהורה שהקב"ה זן ומפרנס, וא"כ דאנה מניין, אלא שעליו לטרוח בידיו לעשות ב'זהב כסף ונחושת'.

כל נדיב לב - לפום צערא אנרא

בפרשתן (לה כב), 'ויבאו האנשים על הנשים כל נדיב לב הביאו חָח ונזם' וגו', ואיתא במדרש (עי' שמור"ר מה ה) 'בנזמים חמאו בנזמים נתרצה להם, בנזמים חמאו דכתיב (לעיל לב ג) 'ויתפרקו כל העם את נזמי הזהב אשר באזניהם' ואותן נזמים הביאו למשכן, ורוח הקודש צווחת על ידי הושע (ב א) 'והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני א-ל חי', ותמה הנה"ק ה'כתב סופר' זי"ע בתרתי, א. מה שייד לומר 'אותם נזמים הביאו למשכן', והרי אין זה אותם נזמים שמהם נעשה העגל אלא הביאו למשכן נזמים אחרים. ב. מה שייכות הפסוק 'והיה במקום אשר יאמר להם' וגו' לענייננו אנו.

ואדרבה היא מונעת את שערי הפרנסה, וגם מכלה כוחות הגוף והנפש לריק... אכן המשתדל מתוך יישוב הדעת ובאמונה באל-חי הרי הוא מוצא 'מאה שערים', ומתקיים בו מה שנאמר 'וברכתיך בכל אשר תעשה'... עוד יש ב'מעשה' ללמדנו ארחות חיים, כי מי שהיה 'שקוע' בעצמו, וכל מחשבתו היתה נתונה אך ורק כיצד הוא יצליח וינצח - התייגע לחינם ולא הצליח אלא 'משהו'... אך מי שחשב על הזולת הביא ברכה מופלגת על עצמו... ויסוד הדברים מפורש כבר ב'ערבי נחל' (בפר' מקץ, דרוש א' ד"ה ואמנם) בשם 'האלשיך' הקדוש (והוא גם מעניינא דיומא, בעמדנו בתוך שלושים יום קודם חג הפורים הבעל"ט), הנותן עצה טובה למי שזקוק לישועה, וז"ל, וכן הוא בפרטות באנשים פרטיים, אם יתחברו ב' אנשים באהבה אמתית בלב שלם שכל אחד ייטיב להשני, ויהיה כ"כ האהבה ביניהם עד שכל אחד מהם לא יחשוב טובת עצמו, רק ישים כל מגמותיו אל טובת ותועלת חברו, אזי ממשיכים הנהגה זו על עצמם מהשי"ת, שכביכול יפנה מכל עסקיו ויחשוב רק להיטיב לאלו האנשים, כי נודע מה שאמרו רז"ל 'ה' צלך' (תהלים קכא ה), שכל מה שהאדם מתנהג, כך ממשיך על עצמו מהשי"ת. משא"כ האנשים שאין ביניהם אהבה גמורה, אף על פי שגם שנאה אין ביניהם, מ"מ כיון שכל אחד אינו חושב רק עניני עצמו ואינו נותן לב לטובת חברו, כך השי"ת אינו חושב ח"ו בטובתם. ולכן בכל עת צרה שיש ח"ו על האדם טוב לו שיתחבר באהבה גמורה עם ריע אחד או יותר... ובזה יגרום שכביכול יפנה עצמו מכל עסקיו ולא יחשוב רק בטובתו, וינצל מכל רע. וכן היה במרדכי ואסתר, כי מרדכי לא חשב לעולם טובתו רק טובתה, לכן בהתוודע לו מענין בגתן ותרש ידע כי המציל את המלך מהמות ישיגהו יקר הרבה, לכן הגיד זאת לאסתר, ואמנם אסתר לא חשבה לעולם רק בטובת מרדכי ולכן הגידה למלך בשם מרדכי, ועי"ז עזר ה' להם, ולכל ישראל בזכותם, עכ"ד.

ח. ידוע המעשה שהובא בגמ' (יומא לה.), 'ניקנור נעשו ניסים לדלתותיו', כשהלך ניקנור להביא דלתות לשערי המקדש מאלכסנדריא של מצרים, עמד נחשול שבים להטביע הספינה, נטלו היושבים בספינה דלת אחת והטילוה למים, ועדיין לא שקטו המים, ביקשו להטיל לים אף את הדלת השנייה, הלך ניקנור ותפש עצמו בדלת ואמר 'הטילוני עמה', מיד נח הים מזעפו, והיה מצטער על חברתה (שהטילוה לים), כיון שהגיע לנמלה של עכו היתה מבצבצת ויוצאה מתחת דופני הספינה. ואמרו שם בגמ' 'לפיכך כל השערים שהיו במקדש נשתנו להיות של זהב חוץ משערי ניקנור', שלאחר שהעשירו ישראל החליפו את כל השערים שהיו עשויים מנחושת לדלתות של זהב, אך את 'שערי ניקנור' השאירו על מעמדם ועל תילם. וביארו בזה, כי לכאורה מה חשיבות יש ל'זהב' בבית ה', והרי לה' הארץ ומלואה

עמי אתם יאמר להם עמי אתם' שזהו ההיפך ממה שנאמר תחילה 'לא עמי אתם', ומהו שאמר 'יאמר להם בני א-ל חי', אלא שהחוטא שישב ממעשיו הרעים אינו חוזר למדרגתו הראשונה קודם החטא, אלא הרי הוא מתעלה יותר מכמות שהיה לפני החטא, כיון שמצוותיו מעתה נעשים בקושי יותר, וזהו שאמר הכתוב יאמר להם בני א-ל חי, שנתעלו ממדרגת 'עמי אתם' שהיו קודם שחטאו למדרגת 'בני א-ל חי', וכמו שנדבת המשכן חשובה יותר דייקא מחמת החטא, ואותם נזמים הם שרוממו את נדבת המשכן, 'כי כל מה שהיו מרוחקים בתחילה ביותר זה עצמו תקרבם לה'.

בדרך זה ביאר ה'אור החיים' הק' זי"ע (לעיל כה ז) הטעם שנאמר בציווי על נדבת המשכן להביא 'אבני שוהם ואבני מילואים' רק באחרונה (לה ט) לאחר שאר כל הדברים שנצרכו להביא למלאכה, ואף שבתחילה נקט הכתוב את החשוב חשוב קודם, וכדכתיב (ה-ח) 'זהב כסף ונחישת, ותכלת וארגמן ותולעת שני'

ובזה מבואר מה שאמרו חז"ל (יומא פו:) 'גדולה תשובה שזדונות נעשות לו בזכויות', כי לאחר שאדם חטא ועשה עבירה הרי הוא כבר מעם מעמא דאיסורא רח"ל, ויותר קשה לו לפרוש מהרע ולעשות מצוות ממי שלא חטא כלל, ואם בכל זאת מתגבר לשוב אל בוראו ית' ולסור מרע ולעשות טוב הרי מעשיו הטובים חשובים לאין ערוך כי הם נעשים מתוך צער ודוחק, ועל כן במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד^ט (ברכות לד:), כי עיקר מעלת המצוה וערכה בשמים הוא כפי הקושי הכרוך בעשייתה, כאשר האדם צריך להתגבר ולקרוע מעצמו, נמצא שהעבירה היא שגרמה 'לייפות' את המצוה ולהוסיף בערכה ובמעלתה, על כן זדונות נעשות לו בזכויות, וכלשונו 'כל שעבירה שעשה גדולה ביותר - ביותר תתהפך למצווה'. ובה יתבאר גם סיום דברי המדרש 'ורוח הקודש צווחת ואומרת במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני א-ל חי', שהוקשה לחז"ל בלשון הפסוק, שלכאורה היה צריך לומר 'במקום אשר יאמר להם לא

תבל ויושבי בה, ואין אצלו שום הבדל בין זהב לעפר הארץ, אלא שמעלת הזהב היא מאחר שאצל הבריות הרי זה דבר יקר ערך לרוב נדירותו, וכשאדם נותן זהב יש בזה חשיבות במה שהתייגע יותר להרים תרומתו בדבר החשוב והחביב אצלו, וממילא אותם שערים שהגיעו במסירות נפשו של ניקנור כפשוטו ממש, הרי הם החשובים ו'הזהב הטהור ביותר'... כי אין לך דבר גדול ממה ש'שילמו' עליו במסירות נפש.

ט. ובה ביאר הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרמ"ג ד"ה בשם) בשם זקנו הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע מה שנאמר 'ויבאו האנשים על הנשים', שכבר עמדו המפרשים לפרש בכוונת הכתוב באומרו 'על', ומבאר בזה"ל, לרמוז על מעלת בעלי תשובה, שאנשים שחטאו נתעלו מעל הנשים שלא חטאו, עכ"ל. וכלומר, שהרי המשכן בא לכפר על מעשה העגל, ובחטא זה נכשלו רק האנשים ולא הנשים (שהם לא רצו להביא את תכשיטיהן), ובנדבת המשכן נתכפר לבני ישראל, ונמצא שהיו 'האנשים' בדרגת בעלי תשובה, שהם חטאו וחזרו ממעשיהם הרעים, אכן 'הנשים' שלא חטאו הן בבחינת צדיקים גמורים. ולזה בא הכתוב ואמר ויבואו האנשים על הנשים, כי האנשים היו במעלה יתירה על הנשים, שבמקום שבעלי תשובה עומדים צדיקים גמורים אין יכולים לעמוד.

ומכאן חיזוק גדול למי שנפל בחטאו, ומדרכו של היצר הרע להכניסו ליאוש ולעצבות, כשהוא מכניס בו את המחשבה שכבר אבד סברו והוא חוטא ופושע... אך האמת היא, כי לעולם לא ננעלו שערי תשובה, ואדרבה אם ישוב יתעלה יותר מכמות שהיה בראשונה.

י. וזאת למדנו גם מהאמור בפרשתן בנדבת המשכן שהיו צריכים להביא 'אבני מילואים' (לה ט) - הם האבנים שהיו קבועים בתוך ה'חושן', ופירש רש"י (לעיל כה ז) 'על שם שעושין להם בזהב מושב כמין גומא ונותנין האבן שם למלאות הגומא קרויים אבני מילואים', והנה זה פשוט וברור שה'אבנים' היו יקרים יותר מהזהב שהיה סביבם, אכן לכאורה נראה מהפסוק להיפך שהעיקר הוא הזהב והאבנים רק ממלאים את הגומא (וסותמים חורים...) ותמוה מאוד, כי אדרבה הרי האבנים הם עיקר היופי וה'תכשיט' ואילו הזהב נועד רק להקיף סביבותם. אלא ביאורו, שהרי אין החשיבות נמדדת לפי שווי החפץ וכפי השער בו נמכר בשוק, אלא הכל תלוי כמה קושי היה בנתינתו, על כן, ה'אבנים' שהגיעו על ידי העננים ולא היו כרוכים בקושי חשובים פחות מהזהב שהיו צריכים ל'הקריב' מעצמם. ומכאן ילמד כל אחד לקח טוב לעצמו עד כמה יקר בעיני ה' אותה מצווה ואותה התגברות הנעשית על ידי שהוא מקריב את 'חלבו ודמו' בכדי לעשות רצונו ית'...

באר הפרשה - פרשת ויקהל שקלים

מצות שאין יצרו מסיתו ותוקפו ודחקו עליה. כי הקב"ה יודע עד כמה קשה לבשר ודם להתגבר על נסיונותיו"א. יי
 וזוה יזכה להיות אהוב וחביב לפני המקום ב"ה, כמפורש ב'חובות הלבבות' (שער התשובה פ"י) ומי שרוצה להגיע לרצון בוראו, ייכנס מן הפתח הצר, שייכנסו ממנו החסידים הסובלים, עכ"ל. כי זוה יזכה להתעלות מעלה מעלה.

לא תבערו אש - זהירות ממחלוקת בכל עת ובפרט בער"ש ושב"ק

בפרשתן (לה ב-ג), 'ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קודש שבת שבתון לה' יי וגו', לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת'.

וגו', וממילא קשה מדוע נזכרו 'אבני שוהם ואבני מילואים' שהם היקרים מכל הנדבות באחרונה. אלא, כי אותם ה'אבנים' הגיעו בדרך נס למדבר על ידי ענני שמיא, וכמו שדרשו חז"ל (יומא עה.) את האמור בפרשתן (פסוק כז) 'והנשאים הביאו - תנא נשאים ממש', וכיון שלא התאמצו להביאם על בן נזכרו ונמנו בסוף, כי העבודה הבאה על ידי יגיעה ועמל חשובה וחביבה הרבה יותר אצל הקב"ה אע"פ שאינה יקרת ערך כ"כ (בשווי הממון).

והגם שזו עבודה קשה שבמקדש, מיהו שכרו יגדל מאד, וכפי שאמרו (אדר"ג גו) פעם אחת בצער ממאה פעמים שלא בצער, וכן מובא ב'ספר חסידים' (אות קנה) ומקבל שכר טוב מה שהאדם כופף את יצרו יותר ממאה

יא. יש שביארו ביסוד זה, מדוע נקט התנא (אבות ה ה כב) לומר 'לפום צערא אגרא' בלשון ארמי (בשעה שכל המסכתא בלה"ק), דהנה מבואר בתוס' (ברכות ג. ד"ה היה) 'לכך אומרים קדיש בלשון ארמית, לפי שתפלה נאה ושבח גדול הוא על כן נתקן בלשון תרגום, שלא יבינו המלאכים (שאינן מלאכי השרת מכירין בלשון ארמי, שבת יב:), ויהיו מתקנאין בנו', והכי נמי אמר 'לפום צערא אגרא' בלשון שהם אינם יודעים כדי שלא יקנאו בישראל.

יב. ולחיצוק העומדים במערכה כנגד הצר הצורך הוא היצר הרע נביא מה שמתאמרא בשם הבן איש חי זי"ע על הכתוב בפרשתן (לה ח) 'ויעש את הכיור נחושת ואת כנו נחושת במראות הצובאות', שרמזו יש בדבר, כי המראה הנראה בתוך המראה נראה כ'מציאות' אמיתית, אך באמת אינו אלא דמיון חזק של המשתקף בה עד שנראה כאילו זה האדם עצמו. כיו"ב הנם כל פיתויי היצר - נראים לאדם כטובה, אבל באמת אין זה אלא דמיון שווא, וזוה פי' את הכתוב 'מים גנובים ימתקו' והרי אין 'מתיקות' במים, אלא שהיצר מדמה לאדם שיש במים מתיקות, וזה כל עניין החטא שאם האדם רק יתבונן ולו מעט יראה לנכון שהכל הבל ודמיונות שוא, ולכן עשו מהם את הכיור, שהוא 'טהרתן של כהנים' מעבירות שבידם - שידיעה זו שכל הפיתויים דמיון הם תציל אותם מטומאת יצר הרע. משל אמרו למה שנהוג להכניס ילדים למערה חשוכה לגמרי, בהילוכם רואים התינוקות כמי שיש בצידי המערה חיות טורפות המשחרות לטרף ב'עיניים' מטילות אימה, ואף 'שמעו' שם את קולות החיות והמזיקים, והילדים זועקים ובוכים לרוב פחדם העצום. פעם היה ילד שבעודו מהלך שם נפלה הכיפה שחבש על ראשו על ריצפת המערה ולא מצאה עד שיצאו הוא וכל חבריו מתוככי המערה העמוקה והחשוכה המטלת אימה ופחד. ויאמר ה'מנהל' לילד בוא עמי ואמצא יחד עמך את כיפתך, החל הילד מצעק ובוכה תמרורים - לכל מקום שבעולם אלך עם המנהל ב'אש ובמים', אבל לא למקום מפחיד כל כך שכמעט שפרחה נשמתי מפחד החיות הטורפות, ולא בכל יומא איתרחיש ניסא... אך המנהל הצליח במתק לשונו לקחת עמו את הילד, אלא שעתה כבר האירו את המערה באור יקרות (שכבר גמרו כל התלמידים להלך שם) וזוה ראה הילד כי פחדו וחששו היה אך פחד שווא - חלומות ודמיונות, כי ה'עיניים' המציצות מתוככי ה'חיות' לא היו אלא שברי זכוכית, והחיות אינם אלא בגדים בלויים על שברי מקלות... והנמשל, המתפחד מן היצר ושלל פיתוייו אינו אלא כאותם נער המתפחד ממקלות שבורים, ושברי זכוכית הבל הבלים אין בו ממש. ואם תרצה להינצל ממנו 'הדלק את האור' האר לעצמך במחשבתך והתבוננות אמיתית, ותראה שהכל הבל, וכי יש אדם שבידו לומר על הנאת עבירה וכדו' שהייתה לו ב'עבר' שעדיין הוא מרגיש טעמה הערב, הרי אחר מעשה יראה בעיניו שלא אמר כלום'.

יג. הנה אמרו חז"ל (שבת י:): 'מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה, ואני מבקש ליתנה לישראל, לך והודיעם', ואפשר לבאר עפ"י המסופר, שפעם נדברו הני תרי גאוני, גאב"ד פוניבז' והגר"י גלינסקי זצ"ל, ונזרקה שאלה מפיהם, הנה אמר דוד המלך (תהילים כז ד) 'אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש שבת בבית ה' כל ימי חיי ולבקר בהיכלו', כי הוא סותר עצמו, שהרי היושב בבית ה' כל ימי חייו אינו 'מבקר' אלא תושב (ואילו ה'ביקור' אינו אלא לשעה),

כתב ה'חתם סופר' (ליקוטים ויקהל ד"ה ששת ימים) וז"ל. זכבר איתא בזוה"ק (עיי' תיקו"ז מ"ח) לפרש מה שנאמר 'לא תבערו אש' - 'לא תבערו אש הכעס בכל מושבותיכם ביום השבת', וכן כתב 'בעל הטורים' לא תבערו אש - אמר הקב"ה, אור שלי פי' של גיהנם שובת בשבילכם, גם אור שלכם יהא שובת. הוסיף על כך בספה"ק (עיי' 'תומר הבורה' להרמ"ק פ"ב), שהגם שמותר לו לאדם להראות פניו בכעס לצורך מצוה לחינוך הילדים אשר חננו ה', אמנם שבת היא יום מנוחה ואסור לו להיות בכעס אפילו כלפי חוץ, וזהו שאמר לא תבערו אש בכל מושבותיכם - אל תבערו אש הכעס בכל מקום שהוא, ואפילו אותה 'העמדת

שעל ידי השבת מתברכים ששת ימי המעשה (זוה"ק יתרו פח). אלא שצריך בלי להחזיק הברכה, ו'לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה אלא השלום' (משנה סוף עוקצין), ולכן כל מנמתו של שטן להחרוך ריב בשבת - ביום שהברכה מצויה, כדי שלא תמצא כלי מוכן לקבל ברכה, ועי"ז מקולקלים כל ימי המעשה. ועד"ז אני מפרש ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם, פי' שמלאכת ששת ימי המעשה נעשה לכם בזכות קדושת יום השביעי, ולכן לא תבערו אש המחלוקת ביום השבת, כדי שתמצא הברכה מקום לחול"ד, עכ"ל טו.

וביאר הרב מפוניבז' עפ"י מעשה שהיה עמו, ששמע אודות 'מוזיאון' שהיה באחת מערי אירופה בה היו טמונים וגנוזים כת"י למכביר מתקופת ה'ראשונים', ורבים רבים היו משחרים לפתח המוזיאון לראות ולעיין באותם הכתבים, והחשתי פעמי לאותה מדינה, בהגיעי שמה מצאתי שעלי לקנות טיקעט (כרטיס) בכדי לזכות להיכנס לאותו מוזיאון, ואחרי קניית הטיקעט יש להמתין ב'תור' זמן ארוך, ובהגיע התור נותנים לכל אחד רשות לשהות במקום עשרים דקות תמימות 'לא פחות ולא יותר'.

בעת שהמתנתי שמה, פגשתי באיש יהודי אשר כיתת רגליו ממקום מרוחק ה"ה מדינת אוסטרליה, משכנכסתי עמו בדברים מצאתי שהוא 'אוצר בלום' ידען נפלא שאן כמוהו בכל תחומי התורה, ידיעותיו מופלגים ומופלאים, ובכל רגע ורגע של דיבור עמו גיליתי עוד חידוש ועוד חידוש, עד שבהגיע תורי להיכנס פנימה עמדתי בפני מבוכה קשה, האם להמשיך לשמוע חידושים מאותו פה מפיק מרגליות - שא"א לבר אנוש להתנתק מ'מתיקות' כזאת, או להיכנס פנימה, כמובן שהכרעתי כצד השני, שהרי עשרים הדקות שלי פוחתים והולכים, והיא אבידה שאין לה תמורה - עולמית, מה גם שעל זה כיתתי רגלי מרחוק תמורת 'דמים' תרתי משמע. ובזה יתבאר הקרא, פעמים שהיושב בבית ה' נדמה לו שעדיין לפניו 'כל ימי חייו' ולא ימהר לקיים חטוף ואכול חטוף ושתה בדברי תורה, לזה ביקש דוד שרוצה להרגיש תמיד בכל עת ושעה את ה'לבקר בהיכלו', כמי שלא בא הנה אלא לבקר לזמן קצר שעותיו ורגעיו כלים והולכים, וינצל כראוי את כל הזמן.

ויתכן להוסיף, שאף על השבת ייאמר כן, שהקב"ה אמר למשה 'לך והודיעם', שלא ידמה אדם בנפשו שעדיין לפניו 'כל יום השבת ולילו', ולא ימהר ח"ו לקנות בה קנייני נצח - תענוגות עולם הבא, לזה הודיענו - השבת היא כאותה 'בית גנזיו', שם לא יתיר איש לעצמו להיות כסיל המאבד אפילו רגע אחד משהותו פנימה...

וכמו שאמר מרן הבעש"ט הק' זי"ע לבאר מה שאומרים בתפילת ליל שב"ק ('ושמרר' לפני שמו"ע) 'וביום השביעי שבת וינפש', שהרי אמרו חז"ל (ביצה טז.) 'וינפש - כיון ששבת וי אבדה נפש', וא"כ מדוע קבעו לאמרו בליל שב"ק, טפי הוי ליה למימר כן במוצאי שבת כי אז הנשמה היתירה מסתלקת מן האדם, אלא שכבר בתחילת השבת מזרזים את האדם שלא יבטל זמנו לריק, כי עוד מעט יתאונן ויצטער 'וי אבדה נפש' ואת הנעשה אין להשיב...

יד. עפ"י ז' ביאר אחד מצדיקי הדור שליט"א טעם ריבוי הבקשות בליל שב"ק לזכות ל'שלום', וכמו שאומרים וחוזרים ושונים ומשלשים ברכוני שלום מלאכי השלום, כן מבקשים 'אדון השלום מלך שהשלום שלו ברכני בשלום ותפקוד אותי ואת כל בני ביתי ואת כל עמך בית ישראל לחיים טובים ולשלום', ושוב מתחננים 'מלאכי השלום בואכם לשלום ברכוני לשלום', ולכאורה מה 'הרעש' הגדול הזה... אלא כי אין גבול ל'ים' ההשפעות היוורדים משמי מרום בליל שב"ק, ומאחר ש'לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה אלא השלום', על כן מבקשים אנו שנזכה ל'כלי' בכדי שנוכל לקבל את כל ההשפעות הטובות.

טו. וכבר כתב ב'ספר חרדים' (פס"ו י) 'מי שאבד לו פרח, היתכן שבעיצובו וכעסו ישבור כלי ששווה אלף פרחים... לכן סבול בשמחה כהלל כל הבא עליך...' ומעתה כל איש חכם ונבון יעמיד על כף המאזניים את ה'רווח' שיש לו על ידי הכעס, ולעומת זאת ההפסד הגדול, הן בשבירת לבבות אנשי ביתו שהם שווים הרבה הרבה יותר מאלף פרחים... והן את הפסד הפרנסה לכל ששת ימי המעשה.

באר הפרשה - פרשת ויקהל שקלים

פנים' שהיא מראה כעס רק על פניכם מבחון ג"כ 'ודברי תורה צריכים חיזוק' ביותר בפניא דמעלי
שבתא^{טז}, וכמו שכתב הגה"ק ה'בן איש חי' לא תבערו.

טז. סיפר הרה"צ בנש"ק הרב ל"ל שליט"א מעי"ת ווילאמסבורג יצ"ו. זכיתי לארס את בני בכורי בשעטומ"צ, וזמן
החתונה נקבע ליום ראשון פרשת שמות תשפ"ב. היות והנני נכד לשושלת קאמארנא על כן נוהגים אנו במסורת
אבותינו להשתמש ל'טבעת קידושין' בטבעת זהב מרובעת (עגולה מבפנים ומרובעת מבחוץ), גם עתה מיד אחר האירוסין
נדברתי עם נוו"ב שבטבעת מרובעת עתידה הכלה להתקדש, ושאלו את הכלה ואמרה הן.

בהגיע עת דודים, במעמד קבלת הפנים, ניגש אלי האברך הממונה על האולם, ושאל אותי, היכן טבעת הקידושין,
אמרתי לו בכיס בגדו של בני החתן, אמר לי הלה, מתוך נסיוני, 'כבר היה לעולמים' שנאבדה הטבעת מידי החתן, ע"כ
ראוי וכדאי שתיקח ממנו הטבעת ותניחנו בכיסך, כעבור זמן מה וכבר עמדנו כמעט לפני ה'באדעקן' (כיסוי הינומא, על
ראש הכלה) שאלני האחראי בשנית היכן הטבעת, וכששמע שהיא אצל בני החתן חזר בפני שוב וכמעט ש'ציווני' לקחת
ממנו הטבעת. וכן עשיתי, משום מה פתחתי את קופסת הטבעת ואויה... עיני חשכו וידי רעדו למצוא שם טבעת עגולה...
ומיד, רגלי הוליכוני לכיוון עזרת נשים, לברר אצל בני ביתי, היתכן כדבר הזה, אחר שדברנו כ"כ הרבה פעמים דברים
ברורים עד מאד אודות הטבעת המרובעת, כיצד הגיענו לידי כך - שעתה הנני מחזיק בטבעת עגולה, וגם הוסיף 'שמן
למדורה' אחי שליט"א אשר עודד אותי לכך מתוך כוונה טובה - הרי מנהגנו ומסורת שלנו לקדש בטבעת מרובעת...
אך בחסדי ה' עלי, נזכרתי, כי בלילה שלפני כן, פניתי לבן דודי שגם הוא השיא לאחרונה את בנו הגדול, ושאלתי
בפי - היות והנני עומד בפני נישואי בן בכור, והנני מרגיש כ'יוון בסוכה' (כינוי למי שאינו מתמצא ושולט בנעשה סביבו), אנא,
תן לי כמה עצות... אמר לי בן דודי בחכמתו, הנה את כל העניינים שאשיר לאחרים ללמדך, אבל זאת אודיעך -
השטן אינו מסכים שתהא שמחת בניי שלימה, על כן אינו נח ושקט לרגע, וממציא בכל כמה רגעים ענין אחר להביא
את המחותנים לידי רוגז וכעס... אי לכך, נקוט משנה זהירות, ולפני שיארעו לך לכל הפחות עשרה מקרים של
בעיות וכיו"ב זכור היטב כי 'מעשה שטן' בדבר, ואל תעלה טינה וכעס בלבך, והוסיף, האם הינך זוכר כשנכנסת
אלי לחתונת בני ומצאתני יושב בשולחן המזרח - כאיש זר, וכאילו כל שמחת הנישואין איננה קשורה אלי כלל...
זה היה מאחר שמאן דהו לחש באזני איזה 'אמירה' חריפה, והוציאני משלוות נפשי למשך כל ליל החתונה, לז' ימי
המשתה ועד עתה - כעבור חודש ומחצה עדיין לא נרגעתי מזה. על כן איעצך, לשמור על שלוות הנפש, ולא לתת
למקרים רעים להשפיע עליך ועל שמחת לבך.

והנה משנזכרתי בדבריו הנכוחים שבתי למקומי, מבלי גשת לעזר"נ ולדרוש מנוו"ב הסבר על טבעת עגולה אשר
בידי (משראה אחי שבאמצע הדרך לעזר"נ סבתי על עקבותי, הראה לי בידו, מה אירע... מדוע שבת בידיים ריקות - עם טבעת עגולה בידך, מיד
הראיתי באצבע לעבר אותו בן דוד אשר גם השתתף באותה שעה בשמחתי, כאומר, הוא יסביר לך הכל). ואכן החתן - קידש בטבעת
עגולה, ואותו לילה נחוגה שמחת הנישואין באופן נפלא, למעלה מדרך הטבע, למעלה מן המשוער, ללא כל פגע
ומכשול, וממש הרגישו סייעתא דשמיא על כל צעד ושעל, גם למחרת בבואי לביהמ"ד הפליאו הכל בשבח החתונה
שעברה בהתרוממות נפלאה, בשמחה עצומה ובכל שבח ומעלה אשר ניתן להיאמר.

ויהי לפנות הבוקר, בדרך חזרה לביתי אחר שמחת הנישואין, אמרתי לנוו"ב, הידעת, תמהתי למצוא בידי טבעת
עגולה, אך היא לא ענתה על כך דברים ברורים, והחלטתי שאין הזמן 'שעת הכושר' לדבר על כך, והעברתי את
השיחה לעניינים אחרים, רק לאחר כמה ימים, שאלתי אותה שוב, ותען האשה ותאמר, הן לא אמרת לי מאומה
על טבעת מרובעת... אמרתי לה, והרי דברנו דברים ברורים, ולא עוד אלא שגם הכלה הסכימה לכך מפורשות...
ענתה נוו"ב, אכן מיד אחר האירוסין דברנו על כך, אבל 'בשעת מעשה' כשהלכתי לקנות הטבעת לא אמרת לי שוב
(והבינה שאין בזה קפידיא עד כדי כך)... ומתוך דבריה, נמצאת אומרת, אף אני זוכרת את יום חופתי, שם קבלתי טבעת
מרובעת, זוכרת אני את העגמת נפש שהיה לי מכך, בשופו"א לא אתן לכלתי החדשה להרגיש ג"כ כיו"ב.

עתה בואו חשבון, רווח כנגד הפסד, אילו הייתי ממשיך בדרכי לעזר"נ לפני החופה ושואל את נוו"ב על דבר
הטבעת, והיא היתה עונה לי 'לא אמרת לי מאומה על כך', נקל להסביר מה היו מחשבותיי על כך, והרי דברנו גם
דברנו, ואיזה 'אש' הייתה מתלקחת בלבי ובלבה, ובוודאי היו כל המשתתפים בשמחה שותפים לאש בוערת זו...
באלו פנים היינו נראים כל אותו הלילה. ועתה מששתקתי, לא די שלא נתלקחה האש, אדרבה, קבלנו מתנות לרוב
מן השמים, סייעתא דשמיא נפלאה על כל צעד ושעל...

אשתו או בנו או משרתיו וודאי נראה לו שהדין עמו וראוי לריב על המכשלה שיצאה מתחת ידם בעניני הבית, אך באמת, מי שיש לו מה בקדקדו בין יבין שאם יצא איזה מכשול מתחת ידם, אין זה נעשה מאתם, ואין זה מעשה ידיהם, אלא הוא מעשה שטן" כדי לחרחר ריב ומדון בעת ההיא... על כן, כל איש מבין כשיראה איזה מכשול וחסרון בענינים של הבית לא ישם אשמה על אשתו ומשרתיו לריב אתם, אלא יתן

זי"ע (פר' וירא פרשה שניה א) בשם הגה"ק החיד"א זי"ע (מורה באצבע ק"מ), בעלות המנחה ב'ערב שבת' הוא עת מסוכן למחלוקת בין איש לאשתו, ובין המשרתים, והרבה טורח הסט"א בזה לחרחר ריב, והאיש הירא יבונף יצרו, ולא יעורר שום מחלוקת והקפדה, ואדרבה יבקש שלום, עכ"ל.

מוסיף ה'בן איש חי' על דבריו (וירא שנה שניה), ודע, כי הנה כל אדם העושה קטטה ומריבה עם

הנה מקום אתנו לבאר, כי אין כל ספק שעל כל אחד ואחד לשמור על מנהגי אבות כעל בבת עינו, כי יסודתם בהררי קודש, ואין אתנו יודע עד מה - עד היכן הדברים מגיעים, וכבר אמר הקרא (משלי א ח) 'אל תיטוש תורת אמר', וכך רימוזו צדיקי הדורות בפסוק (דברים א מד) 'וַיִּכְתְּבוּ אֶתְכֶם בְּשִׁעִיר עַד חַרְמָה', שאם האדם מזלזל ומשנה ממנהג אבותיו 'בשעיר' - אפילו כחוט השערה, הרי הוא עלול ליפול לשאול תחתית 'עד חרמה', ואעפ"כ עלינו לדעת לתת לכל דבר את מקומו הנכון, וכל ערום יעשה בדעת לתת 'דין קדימה' לעיקר עיקר קודם.

באופן נוסף ייאמר לדידן, הנה כל שב"ק הוא בחי' נישואין, בו מקדש השי"ת את עמו באהבה רבה ובאהבת עולם, וכמו שאומרים בתפילה 'אתה קדשת' (כמבואר במטה משה סי' תנ), וה'שטן' רוצה להשבית את השמחה, ופעמים שמערים ומוצא פתח להביא כעס על 'עניינים שבקדושה' (וכעין ה'טבעת' אם תהיה עגולה או מרובעת...) ואין צורך להכביר בדוגמאות ממעשים המצויים ושכיחים... הגם שכל 'עניינים' הללו יסודתם בהררי קודש, ואסור לזוז מהם אפילו כמלא נימא, מ"מ יחשב הפסד כנגד רווח, ויעשה כל אחד חשבון לעצמו האם כדאי הוא אותה 'רוח קנאה' ושמירה על מנהג טוב וכיו"ב בשביל להרוס ולקלקל את כל 'שמח הנישואין' של שב"ק... ומה יאמרו ה'אורחים' אלו שני מלאכי השרת הבאים בליל שב"ק לבית כל יהודי... וכי רוצה שיאמרו 'אף לשבת הבאה יהי כן'... והחכם עיניו בראשו לשמור על שלוה והשקט ועי"ז יזכה לסייעתא דשמיא, מנוחה ושמחה אור ליהודים.

וכה סיפר הרה"ק ה'נתיבות שלום' ששמע מחתן אחד, שבזמן הכי גבוה - בעמדו תחת החופה נזכר ששכח להוציא מכיסו את ה'מטפחת' (כעין טישו), ומאחר שידע כי מנהג ישראל להריק את הכל מתוך הכיסים של ה'חתן' לפני הכנסתו לחופה (מחמת איזה סיבה לא היה יכול להוציא משנוכר), הטריד הדבר את מנוחתו וכל מחשבותיו בעמדו תחת החופה נסובו על ענין זה - כיסי מלאים או ריקנים. ואמר לו הרה"ק לאחר מעשה, ראה והביטה, עד כמה הצליח הבעל דבר להסיח את דעתך מהעיקר לחשוב מחשבות שאינם נחוצות... תחת להשקיע כראוי בעיקר העיקרים.

וכבר הבאנו מעשה שהיה אצל הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע, שפעם נכנס אברך בליל שב"ק אל ה'טיש' (עריכת השולחן), תיכף קרא לו הרה"ק ולחש לו באזניו דבר מה, הלה החוויר ויצא מיד, הבחורים (ואותו 'דרשן' ביניהם) שביקשו לדעת מה אמר לו הרבי שבגין כך ברח משם רדפו אחריו לשמוע ממנו את דבר הרבי, מתחילה לא אבה לספר, אך משגברו הפצרותיהם נענה להם, וכה אמר, מזה תקופה ששלום ביתו מעורער עד היסוד, ובינו לנוות ביתו יש 'וויכוח' חריף עד מאד, הוא עומד על שלו שעליה להדליק את נרות השבת על גבי איצטבא (מדף) העומד בצידי החדר, והיא רוצה להדליק על השולחן דייקא, ובכל שבוע, הוא מסדר את הנרות על המדף, ובבואה להדליק כשהוא כבר יצא מהבית היא מעבירה אותם אל השולחן... לא עלינו ולא עליכם... והנה היום החלטתי לעשות 'סיום' להנהגה זו, והזהרתי אותה - אם כשאחזור מהתפילה אמצא את הנרות על השולחן לא יהיה כאן לא 'קידוש' ולא 'סעודה', ואכן, מעשה בע"ד הצליח, ובבואי לביתו מצאתי את הנרות על השולחן, מיד אמרתי צאתכם (לא) לשלום' וברחת... והלכתי לביהמ"ד (כשאינו מעניש אלא את עצמו, לא קידוש ולא סעודה, וד"ל, אך כך היא דרכה של מחלוקת שהחולק סובל בעצמו יותר מרעהו), וכאשר שמעתי את קול השירה הבוקע מהיכלו של הרבי עלה בליבי לעלות לשם, ואכן, הרבי הרגיש בכל זה, ומיד קראני וכה אמר, כל עניין הדלקת הנרות הוא 'משום שלום ביתו' (שבת כה:), ואם מריבים עמה אודותם הרי בטלה כל התקנה...

יז. וכה כתב הרה"ק ה'עטרת צבי' זי"ע מזידיטשוב (עיי' סידור 'בית מנוחה' כניסת השבת סק"ז) 'קבלה בידינו לגרש השטן הזה לפרוס מפה על השולחן קודם חצות'.

באר הפרשה - פרשת ויקהל שקלים

אל לבו התנצלול הזאת שכתבנו כי אמת הוא, ואז ישתוק ולא יריב אתם ולא יתבעם¹, וטוב לו בעולם הזה ובעולם הבא, עכ"ל².

כך אמר משה לעם בני ישראל, הנה 'ויקהל' - ישיבת בני ישראל בצוותא חדא ובאחדות, זה הוא עצמו מהדברים אשר ציווה ה' לעשות אותם. ומסיים שם, 'הכנסיה וההתחברות מישראל מסיר החומריות והגשמייות מבנ"י'. (ליקושי הרי"ם, ועיי' אור החיים)³.

ויקהל משה - בחשיבות אסיפתן של ישראל

בפרשתן (לה א), 'ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה הדברים אשר ציווה ה' לעשות אותם', וביאר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם זי"ע, כי

דורשי רשומות אמרו (אמרי נועם, אהבת שלום, יהודי הק' ועיי' בית אברהם), שתיבת ויקהל עולה בנימטריא

עוד 'סגולה' לגרש את השטן המחרחר ריב מצינו בדברי השל"ה הקדוש (מסכת שבת, נר מצוה אות ד), וז"ל, כתב בעל 'ראשית חכמה' בספר 'תוצאות חיים' וזה לשונו, מורי נ"ע כתב שיפנה קורי עכביש מהבית בערב שבת, לסוד הרמז, ויתקן הבית בנרות דולקות ומטה מוצעת, עכ"ל. ואני הולך רכיל אגלה סודו וכו' 'הוא סוד הקליפות שרצונם למנוע שלום בית, והם המה העכביש שצריך לפנותם מהבית, ע"כ. (ועיי"ש שהאריך בזה). וע' ב'כף החיים' (סי' ר"נ סק"י) שהוסיף 'יש לזוהר לפנותו קודם שעה חמישית, משום דמשעה חמישית ואילך נכנסת הארת שבת'.

יח. פעם אחת נסע הרה"ק ה'בית אהרן' מקארלין זי"ע עם בנו הרה"ק ר' אשר מסטאלין זי"ע בערב שב"ק לפנות בוקר, בהגיעם סמוך לעיר ראו מרחוק את העשן היוצא מהיסק התנורים שעקרות הבית כבר הסיקו לצורך הכנת מאכלי שבת קודש, נענה הבית אהרן ואמר לבנו בזה"ל 'זעה דיא מלאכים וואס גייען ארויס פון דעם רויך פון דיא קוימענס' - ראה נא את המלאכים היוצאים מהעשן היוצא מהארובות הקבועות בגגות הבתים, ודע, שהנשים מרוב יגיעה בעבודתן להכנת צורכי שבת קודש היו יכולות להגיע למדרגת רוח הקודש 'נאר מיט זייער ירגזון מאכן זייא דאס קאליע' [- אלא, שעם ה'ירגזון' - הכעס והקפידא הן מקלקלות את הכל].

יט. סיפר הגה"צ רבי משה אריה פריינד זי"ע גאב"ד ירושלים עיה"ק מה ששמע מחמיו, שפעם נסע עם רעהו לשפוך שיח על קברי הצדיקים בגולה, בהגיעם לבית החיים העתיק בעיר לעמבערג, ראו שעל מצבה אחת חרוט 'פה נטמן פלוני בן פלוני צדיק נסתר', ויתמהו מי האיש הטמון כאן ומה מעשיו, ע"כ, פנו השניים אל הנהלת החברא קדישא לשאול על כך, לאחר שנתנו מתת יד הגונה הסכימו אנשי חברא קדישא לפתוח בפניהם את פנקסי החברא הנושנים, ומצאו את דבר המעשה, וכך הוה, רבה של לעמבערג שהיה צדיק נשגב וקדוש עליון, הלך כדרכו לטבול בערב יום השבת קודש, בעודו עומד בבית המרחץ ניגש אליו אחד מיהודי העיר, שהיה עני מרוד וכמעט אינו נראה, והיכהו חלושות על כתיפו עם המטאטא שבידו ואמר לו, הנה בשבוע זה צמת היום וגם מתמול שלשום, דע לך שגם אני צמתי כן, לאחר דקות מספר היכהו שוב ואמר לו הנה בשבוע זה התענית 'תענית הפסקה' משבת לשבת, דע לך שגם אני צמתי כן. אמנם הנפקא מינה בינינו הוא, שאתה בבואך מבית הכנסת לאחר תפילת ליל שבת ולאחר כל השבוע שלא טעמת מאומה, תאכל בשר ודגים וכל מטעמים, ואילו אני בבואי לביתי לא אוכל כי אם פת קיבר במלח ומים לחץ, ודע לך, שבאם תבוא בליל שבת ותראה שחתול אכל את הדגים שהיו מוכנים עבורך ותעלה חמתך ותבוא לידי משהו של כעס, שוב אין שום ערך ושוויות לכל התענית הפסקה שהתענית. ויהי כבוא הרב לביתו בליל שבת קידש על היין וכבר באה שעת אכילת הדגים אמרו לו בני ביתו שחתול אכלם, נזכר מיד הרב במה שאמר לו העני בבית המרחץ, ולא כעס כלל, אז הבין שזה העני אינו איש פשוט כלל וכלל, וודאי קדוש עליון הוא, שלח הרב את משמשו אל ה'צדיק הנסתר', אמר לו מיד ה'צדיק נסתר', הנה בשעה שצדיק נסתר בא לידי גילוי עליו להסתלק מן העולם תיכף ומיד, ובאם היה הרב בעצמו בא הנה היה באפשרותי ללמדו רזי עולם בעת הזאת, וישב המשמש את הדברים אל הרב, כשמוע הרב את דבריו רץ בזריזות אל ביתו של ה'צדיק נסתר' אבל כבר לא הספיק לדבר עמו לאחר שכבר שבק חיים לכל חי, לאור מעשה זה טמנוהו בחלקה חשובה וחרטו על מצבתו בציווי הרב פה נטמן פלוני ופלוני צדיק נסתר. נמצאנו למדים ממעשה נורא זה, שאותו צדיק נסתר היה מוכן להתגלות, ואף להסתלק בגין כך מן העולם, וכל זאת למנוע מהרב 'כעס' אחד, כי מידות רעות בכלל, ומידת הכעס בפרט מוציאים את האדם מן העולם.

לדין ייאמר, גם אם 'חתול' בדמות בן אדם 'אכל' את שלך וכיו"ב אל תכעס - שלא תאבד טובה הרבה. כ. וכבר הגידו צדיקי הדורות כי 'צבור' ר"ת צדיקים בינונים ורשעים, לרמז כי אפילו רשעים יש להם עליה כשהם נמצאים ומתאחדים בתוך ה'ציבור'.

באר הפרשה - פרשת ויקהל שקלים

ג

מקום שיש בו עשרה מישראל, אפילו מלאך שבא לשם מתמוגג מפחד משום דכל בי עשרה שכינתא שריא^{כב}.

כמנין מקוה (151), כי ישיבת בני ישראל בהקהל מטהרתם ומקדשתם כטהרת המקוה^{כא}.

אתה זוקף את ראשן - שפע רב הנשפע בשבת שקלים
איתא במדרש (תנחומא תשא ג) 'אמר משה לפני הקב"ה,
רבש"ע משאני מת אין אני נזכר, אמר לו הקב"ה,
חיך כשם שאתה עומד עכשיו ונותן להם פרשת שקלים
ואתה זוקף את ראשן, כך בכל שנה ושנה שקוראין
אותה לפני, כאילו אתה עומד שם באותה שעה וזוקף
את ראשן^{כג}.

נוראות כתב הרה"ק בעל ה'תניא' זי"ע באגרתו הקדושה
(אגרת הקודש כ"ג), וז"ל. 'שמעתי מרבותי, כי
אילו נמצא מלאך אחד עומד במעמד עשרה מישראל
ביחד, אף שאינם מדברים בדברי תורה, תפול עליו
אימתה ופחד בלי גבול ותכלית משכינתא דשרי עליהו,
עד שהיה מתבטל ממציאיותו לגמרי'. עכ"ל.

הרה"ק ה'שם משמואל' זי"ע (תולדות תרע"ו, שבועות) מביא
כן בשם הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע, שכל

כא. וכך ביארו במשנה (וימא פה:) אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל... ואומר 'מקוה ישראל ה'. כי ג' טהרות הללו
שווים הם, ואלו הם. א. מקוה. ב. ישראל. ג. ה'. כלומר שישבת בני ישראל יחדיו וכן עצם הדביקות בה'
וה'מקוה' מטהרים ומקדשים את האדם, ואם במקוה מצינו שהטבילה בה מהפכת את הגוי להיות יהודי - בטבילת
גירות, כיו"ב בשאר הטהרות שנדמו לה.

וידוע כי רבים מצדיקי הדורות נהגו 'לטבול' בין יהודים, כדוגמת הרה"ק ה'אהבת שלום' זי"ע (תורת חסד, ויקהל) וכן
צדיק יסוד עולם שהילך בינינו הרה"ק רבי חיים זאנוויל מרבניץ זי"ע שהיה מרבה בטבילות במקוה, ופעמים שהיה
מעמיד סביבו כמה וכמה יהודים והיה נכנס ביניהם ומרכין ראשו ביניהם כטובל במקוה (אם כי פשוט שלדידן אין בזה
משום 'טבילה' לטומאה... מ"מ עלינו לדעת גם מעשה זה - כמה קדושה וטהרה נוסף ליהודי בישיבתו בין אחיו).

כב. נפלאות אמר הרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאליב זי"ע על דברי חז"ל (סנהדרין לט.) 'כל בי עשרה שכינתא שריא',
שיש לפרש 'שריא' מלשון מתיר ופותח [כלשון חז"ל (ב"מ פו:) 'כיון דחזא דקא אסר ושרי', ע"ש], כי כאשר
בני ישראל באחדות ובצוותא גורמים להחיש את הישועה, שתוכל השכינה להתיר את עצמה כביכול מחבלי ויסורי
הגלות המר הזה. ורמזו זאת בלשון הכתוב (אסתר ח יא) 'להיקהל ולעמוד על נפשם', כי ההתקהלות והאחדות סגולה
היא לעמוד על נפשותינו ולהצילנו מכל פגע רע.

גדולה מדת האחדות שעל ידה מתעלה כל יחיד ויחיד עשרת מונים, כמו שאמר הגאון ה'אור שמח' זצ"ל, שקדושת
קרנן שלמים אינו אלא קדשים קלים, ואילו זבחי שלמי ציבור קדשי קדשים הם, אע"פ ששניהם 'קרנן שלמים' הם,
כי הבא מכוחו של ציבור מתקדש להיות קודש קדשים.

וכתב הרה"ק ה'שם משמואל' זי"ע (חנוכה תרע"ד ליל ב) לבאר אומרם (פסחים עז.) 'טומאה דחוויה' בציבור, שבישיבת
בני ציבור הטומאה נדחית ומסתלקת מאתם.

כה אמר הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע, כי מלכותא דשמיא כעין מלכותא דארעא, ובארעא מצינו, כי בדורות קודמים
היה ה'צאר' מחליט בעצמו כיצד תהא הנהגת המדינה, ואוי לו למי שימרה את פיו, אך כהיום הנהיגו בכל מדינות
העולם, לקבוע החלטות רק בישיבת ה'סובייט' (מועצת השרים, וכיו"ב), כך נמי, כביכול ב'מלכותא דרקייעא' - כהיום הזה
כשיהודים ישובים יחדיו כח אדיר יש בידם, לשנות הנהגת עולם לטובת בני ישראל.

כג. ומדבריהם שמענו, שסגולת שבת זו להינצל מכל פגע ומחלה, ונכללים בו רפואות וישועות ברוחניות ובגשמיות,
שהרי כאשר האדם מתייטר ביסורים רח"ל גוו נכפף, וכשהוא ניצל מהם נזקף ראשו והולך קוממיות, ועל כן בכלל
'זקיפת הראש' הוא שנושעים בשבת זו בכל משאלות לבם לטובה.

באמת אמרו, כל שבת ושבת יש בה 'סגולה' זו של 'זקיפת הראש', וכמו שדרש הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע
(ליקוטי הרי"ם פרשת כי תשא) בפסוק (שמות ל יב) 'כי תשא את ראש בני ישראל', שכאשר תגביה את תיבת 'ראש' כלומר
שתקח את האותיות הבאות לאחר אותיות ראש יעלה בידך תיבת 'שבת' (אחר ר' - ש', אחר א' - ב' ואחר ש' - ת'), כי
השבת זוקפת ומרוממת ראשם של בני ישראל, אכן מעלה יתירה בשב"ק זו לזכות לזקיפת הראש למעלה למעלה...
ומעתה החכם עיניו בראשו לנצל שב"ק דנא כדבעי, ועל כגון דא רימזו ב'נתיבי ישורון' (כי תשא) בלשון המשנה (אבות

באר הפרשה - פרשת ויקהל שקלים

הקדושה. ויבואר ביותר עפ"י דברי חז"ל (חגיגה מז). 'ששה דברים נאמרו בבני אדם, שלשה כמלאכי השרת שלשה כבהמה', זמן הדברים שהאדם דומה למלאך הוא מה שהולך בקומה זקופה כמלאכי השרת, ואילו הבהמות הולכות עם ראשן כלפי מטה, והיינו טעמא, כי היא עסוקה לחפש ולחזור תמיד אחר הארציות, וזו עבודת האדם להתגבר על יצרו - להעמיד עצמו לילך בקומה זקופה שיהיו עיניו נשואות כלפי מעלה, ובשבת שקלים יש לנו סייעתא מיוחדת לזה שהרי משה עומד וזוקף ראשן של ישראל, וממילא יש בידינו להגביה עוף מעל כל הארציות ומעשה בהמה - לעמוד בקומה זקופה לפני ה' אלוקינו כמלאכי השרת¹².

מטבע של אש - העיקר אש ההתלהבות והתשוקה בלב אמרו חז"ל (במדב"ר פרשה יב, ג; הובא ברש"י ר"פ כי תשא) 'זה יתנו, אמר רבי מאיר, נמל הקב"ה כמין מטבע של אש¹³ מתחת כסא הכבוד (ומשקלה מחצית

ב'ספר הזכות' להרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (פר' שקלים) כתב הבטחה גדולה יש לנו במדרש זה (לעיל 'אתה עומד וזוקף את ראשן'), שבכל דור ודור בעת קריאת פרשת שקלים יזקוף משה רבינו ע"ה ראשן של בני ישראל¹⁴.

אמנם, כדי לזכות לזקיפת ראש' על האדם לפתוח פתחו, להשתוקק לצאת מהרפש והטיש שהוא שקוע בו, וכמו שאמר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע, שבשבת זו צריך האדם להמשך כל גופו (כלומר נשיותו הבהמיות) אחר הראש, כי אם אברי גופו לא יעלו עם הראש יישאר ח"ו כתלוי ראש¹⁵.

מהותה של 'זקיפת הראש' ביאר ה'אור החיים' הקדוש (על 'כי תשא את ראש'), וז"ל, כי החוטא גורם בחטאו כפיפת ראשו, כי בחינת הרע מהותה היא אל ארץ תביט כי שפלה היא, ובחינת הקדושה היא נשיאת ראש והרמת המהות והאיכות, עכ"ל¹⁶, והרי שיש סייעתא דשמיא בהאי שב"ק לסור מבחי' הרע ולהידבק בבחי'

א (ג) 'ודאשתמש בתגא חלף', כי האותיות 'תגא' הם האותיות שאחר תיבת 'שבת' (ת' אחר ש', ג' אחר ב', וא' אחר ת'), והמתין ליום שאחר השבת, כבר 'חלף' ואיבד הכל...

כד. הרה"ק מרוז'ין זי"ע היה אומר, שבארבע פרשיות יכול כל יהודי להידבק בשכינה, וכל פרשה מהם היא כנגד אות אחת משם הוי"ה ב"ה, והמשכיל ינצל את הטהרה והקדושה הנשפעת בימים אלו כדי להתדבק בו יתברך, וכמו שמבקשים (יוצרות לתפילת מוסף) 'אור פניך עלינו אדון נשא'.

כיו"ב אמר הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע, 'איך ווארט שוין געהרין עס זאל קומין דיא ד' פרשיות, איך זאל מיך זעהן מיט דעם אייברשטיין, פירוש שהוא עומד ומצפה לשבתות שקוראים בהן ארבע הפרשיות כי אז נפגשים עם הקב"ה כביכול (אמרי פנחס שער ד רכה).

מעשה בחסיד אחד ושמו רבי מאיר כהנא ז"ל מעיר 'דראגמירעשט' שהגיע עם אחיו רבי זאנוויל ז"ל להסתופף בפעם הראשונה בצל רבו ה'אמרי יוסף' בשבת שקלים שנת תרמ"ג, הני תרי אחי בעלי יסורים גדולים היו, כי רבי מאיר היה חשוך בנים ל"ע וב"ב היתה חולנית, ואחיו רבי זאנוויל הוליד בנים חולים וחלשים רח"ל. בערב שב"ק נכנס החסיד רבי מאיר אל הקודש וביקש להיוושע בדבר ישועה ורחמים, נענה ה'אמרי יוסף' שיתן לו פדיון של מאה זהובים, ר"מ נתן את הסכום והרבי הבטיחו בישועה שלימה. ואילו אחיו לא הספיק להיכנס קודם כניסת השבת. בליל שב"ק העמידו יין ב'טיש' כמנהג, ובהגיע תורו של רבי זאנוויל ברכו ה'אמרי יוסף' שבניו יזכו לרפואה שלימה, והסביר ואמר, שבשבת שקלים נענים כל התפילות, שהרי מ'מחצית השקל' קנו את 'קרבנות התמיד', והרי אמרו (ברכות כו): 'תפילות כנגד תמידין תקנום', אם כן, בשבת זו שמכינים ומכשירים את ה'תמידים', לכל השנה אף התפילות שהם 'כנגד התמידים' יתקבלו לרצון, ואפשר לבקש עליהם שיתקבלו לרצון, למותר לציין ששני האחים נושעו במשאלותיהם לטובה ולברכה (הובא בספר פאר יוסף עמוד כה).

כה. עוד אמר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע לרמז בפרשת שקלים, כי 'שקל' בלשון הגמ' הוא לקח ונטל, וכלומר שהזמן מסוגל 'לקחת' את עצמו בשתי ידיים... (הובא בליקוטי יהודה).

כו. וידועים דברי הרה"ק רבי אשר מסטאלין זי"ע, אזהבים אנו את הסוסים (כלומר, את הנלמד מהם) שבהילוכם במקום מדרון - ירידה ונפילה, הם מהלכים כשראשם כלפי מעלה... כלומר אינם נותנים לעצמם ליפול ולהתייאש, אלא ראשם למעלה לשוב ולהתעלות.

כז. ובזה פירשו הא דאמרו חז"ל (והובא ברש"י פר' שקלים) גבי מחצית השקל שבא לכפרה אחר חטא העגל והראהו הקב"ה 'כזה יתנו' - מטבע של אש, שהרי ב'מתן תורה' פסקה זוהמתן, ובחטא העגל חזר להם היצר הרע (זוה"ק בראשית

מתוך התלהבות אש קודש^כ עכ"ד, ולפי זה נאמר, כי אין כוונתם ב'מטבע של אש' למעות גשמיים, כי בוודאי אין מקומן תחת כסא הכבוד, אלא ל'אש' ההשתוקקת והתלהבות שנצרכים בני ישראל בעבודתם, 'אש' זו אכן גנוזה תחת כסא הכבוד, וברוב חביבותן מתענג ומשתעשע הקב"ה בהן כביכול.

ויותר אפשר לבאר, שמטעם זה ציוונו הבורא לתת רק מחצית השקל ולא שקל שלם^{כט}, להורות לנו שאין הקב"ה זקוק לשקלינו כלל, אלא שנעורר את לבבנו להשתוקק לחפון להתקרב אליו יתב"ש, דרחמנא לבא בעיל, ואילו אמרה תורה להביא דבר גדול היה

השקל, והראה לו למשה כזה יתנו, והוא פלא, וכי יש מטבעות גשמיים מתחת כסא הכבוד, והרי שם הוא משכן נשמות ישראל אשר הם חצובות מתחת כסא הכבוד, ומה ענין מטבעות זהב למקום גבוה כזה.

אלא יבואר הענין על פי מה שסיפר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע, שפעם איקלע ל'ארץ אשכנז' ונכנס לבית הכנסת, שמע שם את החכם דורש לפני הקהל ומקשה, מדוע הראה הקב"ה למשה 'מטבע של אש', והלא כדי להבין את משקל המחצית השקל היה יכול להבין גם ממטבע של מתכת, ותירץ שבודאי לא הראה לו מדת מטבע גרידא אלא הראהו שתהא נתינת המטבע

נב: ועוד), החלו בני ישראל מתפחדים, מה יעלה בגורלם מעתה, לזה הראה להם 'כזה יתנו' כשתלכו עם מטבע של אש – באומץ חוזק וגבורה, אין לכם ממה לחשוש, כי היצר וכל חיילותיו נסים ומתפחדים מהבא כנגדם בחזקה וגבורה. בענין זה סיפר הגה"ח ר' מענדל פוטערפאס זצ"ל, שפעם נשלחה קבוצה מחיילי הצאר (ניקולאי) להילחם באויב, וכך הייתה דרכם, ביום היו נוסעים במסעם ונלחמים בכל כוחם, ובלילה היו שותים לשכרה כדרכם של גויי הארצות עד שנפלו ארצה בשינה מתוך שכרותם, בבוקר היו קמים וממשיכים במלחמתם, וחוזר חלילה. פ"א שתה אחד הגויים מבני בניו של לוט יתר על המידה באופן נורא, כשהשכימו חבריו להמשיך בדרכם, היה הלה עדיין שקוע היטב היטב בתרדמת שכרותו ולא הצליחו חבריו לעוררו, הללו שאצה להם הדרך הניחוהו לנפשו והמשיכו בדרכם, וכך ישן לו החייל עד הלילה הבא לאחריו, משקם החייל מצא את עצמו בודד במקום חשוך, ובקושי הבין היכן הוא ומה מעשיו כאן. מה עשה, אותו הלילה ליל שבת היה, ע"כ נכנס לאחד מבתי היהודים ומצא קדירת הטשולנט שהוטמנה מבעוד יום כשהיא רותחת ומבעבעת, עלה הריח באפו, מילא בכליו הניחם על גבי סוסו והחל ממשיך בדרכו, הסוס שנכווה בגבו מבעבוע הטשולנט החל 'לנוס' ולברוח כל עוד נפשו באפו במהירות עצומה, ובתוך שעה השיג את בני קבוצתו, ועדיין רתח הטשולנט ע"ג, לכן לא הסכים הסוס לעצור, המשיך במרוצתו הטרופה עדי הגיעו לגבול האויב. והנה, מרחוק הבחינו חיילי האויב שמתקרב אליהם סוס דוהר ברדיפה טרופה – באומץ וחוזק – בכח על טבעי, מכיוון שכן, נבהלו מפניו עד עמקי נשמתם, ונסו על נפשם בחשבם מי יודע אלו מוקשים וכלי זיין יש לו על גביו, ובזה תמה המלחמה ללא כל הרוגים...

כיו"ב לגבי היצר, אם יראך היצר שאתה בא כנגדו באומץ ללא חת ומורא ימלא רעד ופחד מחשש איזה 'כלי משחית' הנך טומן בבגדך להוציא בבוא עת כנגדו, ויניחך לנפשך.

כח. לימים חזר ה'חידושי הרי"ם' על דבריו אלו לפני רבו הרה"ק רבי מנחם מנדל ה'שרף' מקאצק זי"ע, והשתומם איך בא לאותו דרשן ממדינת אשכנז לומר תורת אמת כזו, השיבו רבו 'שבמקומם מחשיבים ומהדרים מאד במצות הכנסת אורחים, לכן זכה לחדש תורה זו'.

כט. יש שביארו כע"ז, דלכן ציווה הקב"ה להביא מחצית השקל דייקא ולא שקל שלם, להורות לנו שאין רצונו של המקום ב"ה דווקא בשקל שלם ובשלמות, אלא אפילו רק ב'מחצית', שאם עשה ככל יכולתו חשוב בעיני המקום כמי שהגיע לרום המעלה. כי אם יפתח פתח כפתחו של מחט, כפי מה שבכוחו של בשר ודם לעשות, הקב"ה יעזרהו להשלים, לקל גומר עלי.

וכך פירשו בשם הרה"ק ה'ייטב לב' זי"ע את הפסוק בפרשת שקלים (ל יב-יג) 'ונתנו איש כופר נפשו לה' בפקוד אותם וגו', זה יתנו כל העובר על הפקודים מחצית השקל בשקל הקודש', דלכאורה יש מקום לשאול מדוע מזקיין ל'בשר ודם' שביא כופר נפש על חטאיו, והרי בידו לטעון טענת 'אנוס הייתי', כי יצירתו מן האדמה, ומחמת טבעו החומרי נמשך אל הרע, להכי אמרה תורה 'כופר נפשו לה' - מחצית השקל בשקל הקודש', הרי מחצית - זו התחלת העבודה אין מונע בעדך מלעשות, ועל מניעתו ממחצית זו יביא 'כופר נפש'.

ל. הנה כתיב בפרשתן (לה יט) 'את בגדי השרד לשרת בקודש', וברש"י (בפרשת תרומה, לא י) פירש 'ואני אומר שהוא לשון ארמי כתרגום של קלעים ותרגום של מכבר שהיו ארוגים במחט עשויים נקבים נקבים', ואפשר לרמז בזה

באר הפרשה - פרשת ויקהל שקלים

נראה שהחשיבות היא מצד עצם המטבע שנתן. לכן אמרו שנביא דבר קטן בלבד, להורות שעיקר נחת רוח שיש להקב"ה הוא מהרצון של בשר ודם לתת ולתרום

משלו, ומשום הכי גם מתנה מועטת מתקבלת אצל הקב"ה לרצון, כי לא 'המתנה' מתקבלת אלא רצון הלב לא.

עפ"י משלו של הגה"ק החפץ חיים זי"ע (תורת הבית פי"ג) שהמשיל למלך רם ונישא שקרא לכל העם אשר במדינות מלכותו להתכנס על שפת הנהר, ובבואם נתן בידם כלים ריקים וציווה אותם למלאותם במי הנהר, ויהי בעת שאיבתם ראו שהכלים מנוקבים ויזל מים מדליו כלעומת שבא, על כן, עזבו את הכלים על שפתו של נהר ופסקו מלשאוב, באמרם, המלך ציוה עלינו דבר שאי אפשר לקיימו, זולתי אחד ויחיד שחשב לעצמו – לא עלי לפשפש ולמשמש בגזירת מלך, אם המלך נתן לנו כלים בעלי חורין וסדקין בוודאי 'טעם כמוס' עמו, אמלא את תפקידי נאמנה, ואכן, לפנות ערב חזר המלך ומצא את העם ישובים בטילים ומבוטלים לבד מאיש אחד השואב ושואב ושואב, מיד פנה המלך על עבדו הנאמן ושאלו, מדוע אתה עומד לבדך וכל העם יושב על מקומו בשלום, הראה לו האיש כי הכלים מחוררים ולכן עזבו הכל את הכלים לאנחות, אבל הוא הבין שבוודאי כוונה נסתרת למלך, והמשיך לקיים שליחותו, אמר לו המלך, אכן, לזאת הייתה כוונתי, כי כלים הללו חשובים בעיני, והם היו מטונפים בתכלית, עד שלא היה ברירה אחרת, רק להעביר בהם מים שוב ושב, וראה נא את הכלי אשר בידך שהוא נקי עתה בתכלית הנקיון והיופי... והנמשל, לפעמים רואה אדם שנסיונות באים עליו מכל עבר, הנה הוא יושב לעסוק בתורה מיד קופץ עליו רוגזו של יצר המטרידו ומבלבלו מלהגות בדברי התורה, עד שהוא כבר מחשב בנפשו לעזוב את ספסלי דבי מדרשא, כי לבטח לא לזאת כיוון ה' כשציווה את בני ישראל על לימוד התורה, וכיו"ב בכל עניניו, בתפילה ומידות, שמירת גדרי קדושה וכו', לרוב הנסיונות הנו מתיאש מעצמו, באמרו לא אלי הדברים אמורים – כלי מלא נקבים כמוני. אך האמת היא שזאת אשר רוצה ה' שיתייגע וינסה ככל יכולתו שוב ושוב, ובזה יבוא לידי תכליתו ומעלתו. ולכן אמרו 'בגדי השרד לשרת בקודש', כי אף אם הם עשויים 'נקבים נקבים' – דייקא בהם 'ישרת בקודש', כיון דעיקר המבוקש אינו 'בגדים שלימים ויפים', אלא היגיעה עצמה, ואע"פ שהבגדים הם מחוררים.

באופן אחר יש לבאר, עפ"י מעשה שהיה, פעם נגנבו ה'טלית ותפילין' של המשמש של הרה"ק מראפשיץ זי"ע, ובא להתאונן בפני רבו על איבוד חפצי הקודש, נענה לו הרבי כדרכו בקודש במליצה ואמר לו, 'מה כל הרעש', הרי התפילין אינם כלל שלך, אלא אחד של רש"י ומשנהו של רבינו תם, והטלית שהיתה שם הרי היא 'טערקישע טלית' – של מדינת טורקיה... וגם הסידור לא שלך היה אלא 'בארדיטשובער סידור', אם כן מה היה שלך ומה גנבו ממך, רק את ה'נרתיק' שהיה ממילא קרוע ומחורר לגמרי, וכי שווה להקים על כך תאניה ואניה...

רמז רמזו בדבר מעשה זה, כי הנה, התורה והמעשים טובים שהאדם מקיים ועושה אינם שלו כלל, אלא הוא מקיים אותם כאשר נתחנך מאבותיו ורבותיו... [ובכלל כבר אמרו (ויק"ר כז ב) שכל קיום מצוותנו לא בא לידינו רק במתנת הבורא שהרי 'מי מל את בנו עד שלא נתתי לו בן זכר וכו'] ומה נחשב של האדם – רק החורים שבכלי הקיבול – כלומר הנסיונות שהוא עובר הם שלו, ובהתגברותו עליהם נחשב לו קנין שלו, ורק הם נקראים על שמו... ולרמיזא בעלמא יאמר, שעל כן מקובל אצל העולם לכתוב את שמם על נרתיק התפילין, ורמז יש בו, שחלק זה שייך לו באמת.

יתר על כן ייאמר, כי זה קניינו של אדם בעצמו – עצם ההכרה שכל מה שיש לו הוא מתנת הקב"ה, ושהוא בעצמו אינו כלום, וזה היה טמון בדברי הרה"ק מראפשיץ שהנרתיק קרוע ומחורר, כלומר שאפילו אם כל הכלים ומצוות שיש לאדם הם של הקב"ה, מ"מ יכול הוא בעצמו להשיג את 'החורים בתיק' ע"י העונה והשפלות, וזהו באמת של האדם בעצמו.

ויש לפרש כן בדרך רמז בדברי רש"י הללו 'שהיו ארוגים במחט עשויים נקבים נקבים', כי בגדי השרד מרמזים לאדם שבגדיו היינו התיק לנשמתו הוא עשוי עם נקבים שמכיר ומשיג בשפלות עצמו וזהו לשרת בקודש, זהו עבודה המתייחסת אליו, שעבודה זאת שלו היא לשרת בקודש.

לא. והיינו דכתיב (לעיל כד יז) 'ומראה כבוד ה' כאש אוכלת בראש ההר', וכפירושו של ה'קדושת לוי' שכאשר האדם רוצה לדעת אם הוא מקושר עם 'כבוד ה'', יבדוק את מדת התלהבותו בדבר מצוה ובעבודת הקודש, כי זה יוכיח על זה, והיינו דקאמרי תורה 'ומראה כבוד ה'', הסימן כמה הוא מקושר לכבוד ה' – 'כאש אוכלת בראש ההר', כגודל התלהבותו בעבודת הבורא.

(וברשי 'מרדות אחת' לשון רדוי והכנעה שאדם שם על לבו מאליו), והנה אחר החורבן עיקר 'פרשת שקלים' לשום לב היאך אבדנו כל טוב ולא זכינו לשקול מחצית השקל בבית המקדש. ו'מרדות' זו, כלומר, הרצון והתשוקה לתת מחצית השקל אף כהיום הזה היא עומדת לנו יותר ממאה פעמים ככה, נמצא שבזמן הבית אכן עלה החשבון ל'מאת ככר' אבל כהיום עולה החשבון פי מאה שהוא 'עשרת אלפים' ככר כסף, כי כשתכפיל מאה פעמים מאת ככר יעלה בידך 'עשרת אלפים' (והרי בימי המן היה חרב הבית, ולא נתנו השקלים רק קראו בתורה 'פרשת שקלים', וקריאתם בתורה, וכן קריאתנו כהיום הזה עולה לעשרת אלפים). ובזה יובנו דברי התוס' שעשרת אלפים של המן עולה כחשבון השקלים של בני ישראל - ואינו מדבר נגד השקלים הניתנים בפועל, אלא כנגד השקלים ה'ניתנים' בכיבוד - ע"י שימת לב והשתוקקות של בני ישראל. ועליהם אמרו 'הקדים הקב"ה שקליהם לשקליו' - להצילם מבליון וחרץ בגזירת המן ואחשוורוש, אף שאינם 'שקליהם' בפועל ידם, אלא בהשתוקקות שבלב.

ויובן נמי במה נתקשה משה להבין משקל השקל, כי לא הבין משה איך יתכן שעל ידי מטבע גשמי יזכה האדם לכופר נפש, לזאת הראה לו הקב"ה מטבע של אש, ללמדנו שאין החשיבות במטבע כלל ועיקר, שהרי 'לי הכסף ולי הזהב נאם ה' צבקות' (חגי ב ח), ורק חפץ ה' באש ההתלהבות לבם של בני ישראל בעת הניתנה, ככתוב (משלי כג כו) 'תנה בני לבך לי', ובזה שפיר יתכפר לו.

אור פניך עלינו ארון נשא, ונוכה בקרוב לבית נכון רם ונישא, שפע רב, ברכה וישועה נחמה פרנסה לך וכלכלה ורחמים וחיים ושלוש.

נמצאנו למדין, שלא תרומת מחצית השקל עיקר, אלא מה שבשר ודם מלחיב את לבבו כאש להבה ומקריב את רתיחת דמו לעבודתו יתב"שלב, ולפי זה אין בין מצות שקלים שבזמן שביהמ"ק היה קיים לבזמן הזה שבעוה"ר אין לנו בית המקדש, שהרי עדיין יש בידינו להשתוקק לתת את השקלים, ולפי האמור הרי זה עיקר ושורשה של מצווה זו.

ולא עוד, אלא דכיון שבזמן הזה אין לנו את השקלים בפועל ואי אפשר לנו אלא 'להשתוקק' - מתי יבואו לידינו ונקיימנה, השתוקקות זו חשובה יותר מאשר קיום המצווה בזמן שביהמ"ק היה קיים, וכך מפורש ב'שפת אמת' (שקלים תרל"ג) 'נראה, כי הנדיבות מתקבל כמו אז, כי כל הקרבנות נתקבלו לרצון רק על ידי כח הנדיבות של ישראל, שמזה היו כל הקרבנות, וזה הנדיבות יש גם עתה, ואפשר יותר - ע"י שמשתוקקין לנרב להשי"ת כבראשונה, ועי"ז זוכים לכפרה על כל עוונותינו, וכמבואר בירושלמי (שקלים פ"ב ה"ג) 'כל העובר על הפקודים (אלו המצוות, שהן פיקודי ה' ישרים) - שחטאו בעגל' לג'.

ענין נפלא כתב הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (דרשות ח"א קיט): בדברי הגמרא (מגילה יג:) 'גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתידי המן לשקול שקלים על ישראל עמד והקדים שקליהם לשקליו' ובתוס' איתא (שם פז. ד"ה ודהי) שהמן נתן כל פדיונם, וקשה הרי הם לא נתנו כ'פדיון' אלא 'מאת הככר' כדכתיב (שמות לח כה) 'וכסף פקודי העדה מאת הככר', ואילו הוא נתן 'עשרת אלפים ככר כסף' ונמצא שנתן פי מאה מפדיונם. ומבאר ה'חתם סופר', דהא אמרו חז"ל (ברכות ז.) טובה מרדות אחת בלבן של אדם יותר ממאה מלקויות

לב. דבר נורא אמרו, כי פעמיים מצינו 'השלכת זהב לאור', פעם אחת (בפר' תרומה, רש"י כה לא) כאשר נתקשה משה בעשיית המנורה ואמר לו הקב"ה השלך את הככר לאור והיא נעשית מאליה, ולהבדיל אא"ה בין הקודש ל... כשהשליך אהרן את הזהב באש 'ויצא העגל הזה' (לב כד), ללמדנו שהכל הולך אחר כוונת הלב, שאם משתוקק האדם במטבע של אש' אל הקב"ה אזי יוצא מנורה ואם ח"ו משתוקק ל... אכן יצא 'העגל' הזה...

לג. וכבר איתא בזוה"ק (זו"ח רות) בהאי לישנא קדישא 'וְרַעוּתָא דְבַר נֶשׁ חֲשִׁיב קַמִּיהּ מִפְּל קַרְבָּנִין וְעִלּוּן דְּכָל עֲלָמָא. פִּינּוּ דְבַר נֶשׁ שְׁנֵי רַעוּתִיהּ בְּתִשׁוּבָהּ, לִית תְּרַעָא בְּכָל אִינוּן רְקִיעִין, דְּלָא פִתַּח לְגַבִּיהּ' - ורצון בן אדם חשיב לפניו יותר מכל קרבנות ועולות של כל העולם, כיון שבן אדם מעורר רצונו בתשובה אין שער בכל הרקיעים שלא נפתח אליו.

לד. כתב הרה"ק ה'גנזי ישראל' מטשארטקוב זי"ע - בכל שבת ושבת של הארבע פרשיות יורד שפע לעולם... בפרשת שקלים יורד שפע של עושר והרחבה... וכן מבואר בארוכה ב'עטרת ישועה' (מועדים משפטים - שקלים) ששבת שקלים מסוגלת לפרנסה, עיי"ש מילתא בטעמא, והרה"ק בעל ה'אמרי יוסף' מספינקא זי"ע אמר, שבשבת זו אפשר לבקש שיתקבלו כל התפילות שבכל ימות השנה לרחמים ולרצון.